

POLIISIN ASENNE TAPARIKOLLISIIN

Henna Lautamäki

8/2020

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto
Henna Lautamäki	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Poliisin asenne taparikollisiin	Julkinen
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto
Anna Nieminen	Tutkimuksellinen opinnäytetyö
Tiivistelmä	
<p>Opinnäytteessä selvitetään poliisien näkemyksiä kentällä työskentelevien poliisien asenteista taparikollisia kohtaan. Aihe on oma osansa suuremmasta kokonaisuudesta poliisin ammattietiikassa. Opinnäytteessä selvitetään ja käsitellään teorian ja haastatteluiden kautta haastateltavien poliisien näkemyksiä omien ja muiden poliisien asenteista ja seikoista, mitkä vaikuttavat asenteeseen, kuin myös asioista, joilla voidaan mahdollisesti vaikuttaa asenteisiin. Opinnäytteessä käsitellään ja avataan aiheeseen liittyen keskeisiä käsitteitä, kuten ammattietiikka, asenne ja taparikollinen. Tämän jälkeen käydään läpi teoriapohjaa aiheeseen liittyen ja tarkastellaan aikaisempia tutkimuksia, jonka jälkeen haetaan vastauksia tutkimuskysymyksiin haastatteleamalla kolmea kentällä toimivaa poliisia. Opinnäytetyö toteutetaan kvalitatiivisena haastattelututkimuksena.</p> <p>Haastatteluista voisi tiivistetysti todeta, että poliisien asenteita on vaikea määritellä tarkasti, koska asenteiden esiin tuominen vaihtelee ja asenteisiin vaikuttavia tekijöitä on paljon. Kuitenkin, voisi kokonaisuudessaan todeta haastateltavien näkemyksen perusteella, että yleisesti katsoen poliiseilla kuvaillaan olevan asianmukainen ja asiallinen asenne taparikollisia kohtaan, vaikkakin poikkeustapauksia toki on poliisiorganisaatiossakin. Haastatteluiden perusteella voisi havaita, että varsinkin pidemmän virkauran omaavilla nähdään olevan myös jonkinlaisia ennakkoasenteita, mutta niiden esiin tuomista vältetään.</p> <p>Asenteisiin vaikuttavina tekijöinä mainittiin suurimpana vastapuolen asenne poliisia kohtaan, sekä muina vaikuttavina tekijöinä muun muassa tapahtuman lähtötilanne, työyhteisön hyvinvointi, oma elämäntilanne, väsymys, nälkä ja stressi.</p> <p>Positiivisia vaikutuksia asenteisiin nähtiin olevan positiivisilla kohtaamisilla, kuin myös ammattietiikkaan ja asenteisiin liittyvillä koulutuksilla varsinkin poliisin ammattiin opiskelevilla.</p> <p>Työn lopussa on ehdotuksia jatkotutkimuksille, sekä pohdintaa omasta työstä ja sen toteutuksesta.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
46 + 4 liitesivua	8/2020
Avainsanat	
Ammattietiikka, asenne ja käyttäytyminen	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	3
2. ASENNE.....	5
2.1 Mikä on asenne	5
2.2 Miten asenne syntyy	6
2.3 Miten asenteisiin voidaan vaikuttaa.....	6
2.4 Asenteiden vaikutus käyttäytymiseen.....	8
2.5 Asenteeseen vaikuttavia tekijöitä.....	9
2.6 Kyynisyys ja sen tiedostaminen.....	11
3. LAKISÄÄDÖKSET.....	13
4. POLIISIN AMMATTIETIIKKA.....	16
5. TAPARIKOLLISUUS.....	20
6. AIKAISEMMAT OPINNÄYTETYÖT	22
7. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
7.1 Laadullinen tutkimusmenetelmä.....	23
7.2 Teemahaastattelu ja teemat.....	23
7.3 Haastatteluiden toteutus.....	24
7.4 Aineiston analyysi.....	25
8. TULOKSET.....	27
8.1 Haastateltavien tausta.....	27
8.2 Asenne ja taparikollinen käsitteenä.....	28
8.3 Haastatteluissa saadut vastaukset.....	28
8.3.1 Haastateltavan 1 näkemykset.....	28
8.3.2 Haastateltavan 2 näkemykset.....	30
8.3.3 Haastateltavan 3 näkemykset.....	33
9. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	36
9.1 Miten poliisit kuvaavat ammattikuntansa asenteita taparikollisia kohtaan?	36
9.2 Mitkä asiat poliisien näkemyksien mukaan vaikuttavat ammattikuntansa asenteisiin taparikollisia kohtaan?	37
9.3 Miten asenteisiin voidaan vaikuttaa poliisien näkemyksien mukaan?.....	39
9.4 Pohdinta	40
9.5 Ehdotus jatkotutkimukselle ja toimenpidesuositukset	42
LÄHTEET	44

LITTEET

1. JOHDANTO

Ammattietiikkaa pidetään nykyään ja tulevaisuudessakin yhtä tärkeänä, kuin esimerkiksi poliisin taktiikkaan liittyvät koulutukset. Poliisiammattikorkeakoulun opetussuunnitelman ja oman koulunkäyntikokemukseni mukaan ammattietiikkaan ja siihen liittyviin asioihin panostetaan nykypäivän poliisikoulutuksessa valtavasti. Tähän liittyen aiheekseni valikoitui pieni osa ammattietiikan isoa kokonaisuutta; Poliisin asenne taparikollisiin.

Opinnäytetyöni lähtökohtana on tietoperusta poliisialan ammattietiikkasäännöksistä ja käyttäytymistieteistä ja keskeisesti siitä, miten poliisin tulisi kohdella kaikkia ystävällisesti, tasapuolisesti, asiallisesti ja puolueettomasti.

Työssä tarkastellaan ammattietiikkaa, tietynlaista käyttäytymistä ja asennetta ja niiden taustalla olevia syitä ilmiöinä. Eli poliisien näkökulmia asiaan, että millainen on poliisin käytös ja asenne taparikollista kohtaan, mitkä tekijät vaikuttavat asenteeseen ja miten asenteita voisi mahdollisesti parantaa.

Keskeisinä käsitteinä tässä opinnäytetyössä ovat ammattietiikka, asenne, käyttäytyminen ja taparikollisuus. Näistä käsitteistä avaan työssäni teoriapohjaa aiheen rungoksi.

Hyödynnän aiheessa poliisin ammattietiikan säännöksiä, lakisäännöksiä, käyttäytymistieteitä, sekä aiempia tutkimuksia, joissa pohditaan stressin, työkuorman, vuorotyön ynnä muiden vastaavien tekijöiden kuormittavuuden vaikutuksia työhyvinvointiin ja sitä kautta mahdollisesti käytökseen ja asenteeseen.

Poliisin asenne taparikolliseen on aiheena tärkeä ajasta riippumatta. Poliisien maine ja luotettavuus ovat nykyajan näkemysten ja tutkimusten mukaan hyvät. Tällä työllä haetaan kentällä työskenteleviltä poliiseilta näkökulmaa siihen, millainen asenne poliiseilla on taparikollisia kohtaan.

Haen aiheeseen teoriapohjaa ja haastatteluilla näkemyksiä seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten poliisit kuvaavat ammattikuntansa asenteita taparikollisia kohtaan?
2. Mitkä asiat poliisien näkemyksien mukaan vaikuttavat ammattikuntansa asenteisiin taparikollisia kohtaan?
3. Miten asenteisiin voidaan vaikuttaa poliisien näkemyksien mukaan?

Opinnäytetyön toteutin tutkimuksellisenä työnä ja opinnäytetyössäni pyrin selvittämään kirjallisuuden ja haastatteluiden kautta, mitkä asiat vaikuttavat asenteisiin ja toimintatapoihin ja voidaanko näitä asioita muuttaa jotenkin. Opinnäytetyölläni pyrin herättämään poliisiorganisaatiossa työskentelevien, tai sinne hakeutuvien ajatuksia ja pohdintaa poliisien asenteesta tietynlaisiin asiakkaisiin ja siihen, että muuttuuko asenne ja toiminta eri taustaisten asiakkaiden kanssa. Haen näkemyksiä myöskin siihen, että mitkä asiat vaikuttavat asenteisiin ja kuinka niitä voidaan tarvittaessa tietoisesti muuttaa.

Työni tavoitteena on herättää poliisia pohtimaan ja tarkastelemaan asenteitaan ja toimintatapojaan rikollisia kohtaan tietyin aikavälein ja tarvittaessa myös muuttamaan niitä. Lisäksi tavoitteena on tuoda poliisin näkökulmaa aiheeseen, jotta myös muut ymmärtäisivät poliisien toimintatapojen taustat.

Poliisin ammattiin kouluttautuvilla ja ammatissa jo toimivilla olisi tätä kautta mahdollisuus tietoisesti muuttaa, tai suunnata asenteitaan oikeaan suuntaan, kun tiedostaa ja ymmärtää asenteeseen vaikuttavat seikat. Hallinnolle voisi olla hyötyä aiheesta koulutuksellisesti siinä mielessä, että tutkimusten tuloksia voi esitellä poliisiopiskelijoille ja tätä kautta herätellä heidän ymmärrystään asiaan ja suunnata oikeaan suuntaan heidän asenteitaan tulevia asiakkaita kohtaan.

Poliisin ammatissa kyynistyy helposti, joten poliisin asenne on sellainen asia, jota jokaisen poliisin ammatissa työskentelevän, tai siihen pyrkivän tulisi pohtia ja myös tarkastella ajan kuluessa ja virkaiän karttuessa.

Tässä tutkimuksessa ja haastatteluissa keskityn pelkästään kentällä toimivien poliisien asenteisiin taparikollisia kohtaan. Rajaan aiheesta pois tutkinnassa työskentelevät, sekä muissa poliisin tehtävissä toimivat poliisit. Tutkinnan puolella toimivien poliisien asenteita taparikollisiin olisi hyvä tutkia omanaan, koska tutkijoiden työ ja vuorovaikutustilanteet taparikollisten kanssa ovat erilaisia verrattuna kentällä toimivien poliisien kohtaamisiin taparikollisten kanssa.

Tässä opinnäytetyössä esiteltävät tulokset ja johtopäätökset perustuvat tähän työhön koottuun teoriapohjaan, sekä tekemiini haastatteluihin kentällä toimivien poliisien näkemyksistä. Haastattelin aiheeseen liittyen kolmea kentällä toimivaa poliisia. Haastatteluiden perusteella vertailin teoriaa ja näkökulmia keskenään ja pohdin lopputulosta ja vastauksia tutkimuskysymyksiini.

2. ASENNE

Jotta pääsemme pureutumaan työn ytimeen, eli poliisien asenteeseen taparikollisia kohtaan, on hyvä määritellä käsite asenne. Jokaisella on varmasti oma näkemyksensä asenne -käsitteen sisällöstä, mutta jos meidän täytyisi määritellä asennetta käsitteenä, ei se olisikaan enää niin yksinkertainen, mitä koemme sen olevan arkikielessämme. Tämän työn otsikon sisällön ymmärtäminen yhteneväiseksi, avaan käsitettä auki kirjallisuuden kautta. Käsittelen seuraavaksi asenne -käsitettä, sekä käyn läpi, miten asenne syntyy ja mitkä asiat asenteeseen vaikuttavat.

2.1 Mikä on asenne

Asennetta voisi kuvailla esi -sanallisena eleenä, joka tulee esiin reaktiomaisesti, ennen kuin toimimme tai puhumme. Asenne on niin kutsutusti hyväksymisen ja torjumisen välistä toimintaa sisäisessä asenteessamme. Asenteemme ohjautuvat tietynlaisten skriptien, eli opittujen toimintamallien mukaan (Dunderfelt 2009, 113.) Asennetta voisi siis kuvailla joko negatiiviseksi tunteeksi, minkä takana on aina torjuva ele ja taas toisena ääripäänä positiivinen tunne, jonka takana on aina hyväksyvä ele.

Asennetta voi kuvailla yksilön taipumuksena arvioida jotakin asiaa, tai kohdetta joko myönteisesti tai kielteisesti. Asenteen voimakkuus voi myös vaihdella voimakkaasta heikkoon asenteeseen. (Honkanen 2016, 75.) Asenne jotakin kohtaan voi olla myöskin sekä myönteinen, että kielteinen, jolloin on kyse kaksikulotteisesta asenteesta. Tällöin asenteen kohdetta arvioidaan kaksikulotteisesti. Asenne voi siis ilmetä joko myönteisenä, kielteisenä, tai molempina. Lisäksi asiaan vaikuttaa vielä asenteen voimakkuus; heikko, tai vahva. (Honkanen 2016, 78.)

Asenne ja siihen liittyvät tunnereaktiot ovat tapoja rakentaa ympäröivään maailmaan suhdetta. Asenne liittyy keskeisesti menneeseen ja aikaisempiin kokemuksiin ja lisäksi asenne kohdistuu johonkin asiaan, tilanteeseen, tai ihmiseen. Arvotkin vaikuttavat asenteeseen, mutta niiden käsitteitä ei tule sekoittaa, vaikka ne liittyvätkin toisiinsa. Myös ideologiat voivat vaikuttaa osaltaan asenteisiin esimerkiksi sillä tavalla, että saman ideologian omaavilla henkilöillä voi olla samantapainen asenne. (Honkanen 2016, 74.)

Kirjassa *Johdatus sosiaalipsykologiaan* määritellään asennetta myös siten, että asenne ja asento ovat niin sanotusti sukua toisilleen. Asennetta määritellään kirjassa tietynlaisena valmiutena ja kokonaisvaltaisena suhtautumisena johonkin asiaan tai henkilöön. Lyhyesti määriteltynä asenne on johonkin henkilöön, kohteeseen tai kysymykseen kohdistettu yleinen ja pysyväluontoinen myönteinen, taikka kielteinen tunne. Asenne pitää sisällään tunteen, ajatuksen, sekä toiminnan. Asenne on arvioivaa reagoimista suoraan, tai epäsuoraan ja myöskin kognitiivista, tai tunteisiin, tai käyttäytymiseen liittyvää toimintaa. (Helkama ym. 2001, 187-188)

2.2 Miten asenne syntyy

Asenne muodostuu kolmesta tekijästä, jotka ovat kognitiot, eli tiedot ja uskomukset, tunteet, sekä kolmantena aikaisempi asenteen kohteeseen liittynyt toiminta, tai teko. Asenne siis ilmenee henkilön arvioivina päätelminä. Edellä mainituista asioista syntyy asenne, joka taas ilmenee käyttäytymisenä tiettyä asiaa, tilannetta, tai ihmistä kohtaan. (Honkanen 2016, 75.)

Mielentilamme ja persoonallisuutemme on luovien toimintojen kokonaisuus. Fyysinen ja fysiologinen taso tapahtuu aivoissa ja hermojärjestelmissä. Sosiaalinen taso taas tapahtuu vuorovaikutuksessa, joista olemme omaksuneet yhteisön arvot ja tietynlaiset asenteet. Psykologisella tasolla taas on kyse odotuksista ja uskomuksista, jotka myös muokkaavat havainnointiamme ja kokemustamme. (Dunderfelt 2009, 54.) Tästä kokonaisuudesta ja omista henkilökohtaisista kokemuksistamme syntyy ja muokkautuu oma asenteemme.

Asenteen luonteenlaadut ovat kognitiivisia, psyykkisiä ja ne liittyvät käyttäytymiseen. Asenne on siis yhdistelmä tunne- ja järkipäisiä tekijöitä, jonka johdosta toimimme tietyllä tavalla. Asenteeseen vaikuttaa myös tiedostamattomat asiat, jotka saattavat olla myös samoja, kuin tietoiset asiat. (Internet: Mitä "asenteella" oikeastaan tarkoitetaan? 2019.)

Lauri Rauhalan kirjassa *Ihmiskäsitys ihmistyössä* kerrotaan, että perusasennoitumiseemme vaikuttaa myöskin esimerkiksi kulttuuriperinne, teoreettinen tieto ihmisestä, kokemuksen tiedostamaton sisältö, sekä eri uskomusten ja ideologioiden arvostukset. (Rauhala 2017, 18-19.) Asenne syntyy siis monen tekijän ja vaikuttajan yhteissummasta. Jokaisen ihmisen elämäkokemukset ja kulttuuriperinne ovat erilaisia ja niiden vaikutukset asenteisiimme antaa oman suuntansa asenteeseemme.

Kun mietitään taas taparikollisen asenteita ja käyttäytymistä, voidaan heistä havaita tiettyjä eroavaisuuksia verrattuna niin kutsuttuun ”normaaliin” käytökseen. Tällaisia ovat esimerkiksi kehittymätön moraalikäsitelmä, kyvyttömyys ymmärtää muiden näkökantoja, sekä sosiaalisuutta tukeva tunteiden puute. (Kekki 2009, 18.) Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että jokaisella rikollisella on edellä mainitut piirteet, mutta yleisesti yhdistäviä tekijöitä on havaittu. Heillä on omat oppimansa skriptit omien elämäkokemuksiensa ja tapahtumiensa ohjaamana.

Poliisin tulisi huomioida se, että taparikollisen käyttäytymismalli voikin usein olla juuri eri, mitä he ovat elämässään oppineet. Edellä mainitut rikollisen käyttäytymiseen liittyvät seikat tunnistaessa ja tiedostaessa voidaan lisätä omaa ymmärrystä toisen käytökselle ja tätä kautta tietoisesti muokata omaa käytöstämme.

2.3 Miten asenteisiin voidaan vaikuttaa

Jos asenteeseen halutaan vaikuttaa, olisi hyvä yrittää vaikuttaa aikaisemmin mainitsemiini tekijöihin, joista asenne syntyy; Kognitiot, tunteet ja aikaisemmat teot. On tietysti yksilöllistä, mikä näistä kolmesta on se vaikuttavin tekijä asenteeseen nähden. Toimivin

tapa on kuitenkin pyrkiä vaikuttamaan asenteen tiedolliseen puoleen vaihtoehtoista tietoa perustelemalla ja vetoamalla järjellisiin asioihin. Myöskin tunteisiin voidaan koittaa vaikuttaa, kun taas jokaisen omakohtaisiin kokemuksiin on vaikea vaikuttaa. (Honkanen 2016, 77.)

Asenteisiin vaikuttaviin itse tiedostettuihin tekijöihin, kuten esimerkiksi stressiin, hyvinvointiin, ynnä muihin vastaaviin tekijöihin voidaan yrittää itse vaikuttaa, mikä taas parantaa hyvinvointia ja sitä kautta asennetta. On ensiarvoisen tärkeä tietää ja selvittää, miten oma psyykemme toimii ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Tätä kautta asenteeseen negatiivisesti vaikuttavia tekijöitä pystyy vähentämään, tai välttämään.

Meidän on hyvä tiedostaa itsessämme tietynlaiset skriptit, eli niin kutsutut sivistyneet käyttäytymismallit, joita menneisyys on meille opettanut. Skriptit ohjaavat meitä osittain automaattisesti. Eli miten käyttäydymme missäkin tilanteessa on meillä sisäistettynä käytösmallina. Osa psyykestämme toimii siis automaattisesti ja reaktiomaisesti. Kohdatessamme tietyn ärsyksen, psyyke tuottaa siihen nopeasti tietyt skriptit, jotka ohjeistavat, kuinka tilanteessa tulisi toimia. (Dunderfelt 2009, 43-44.)

Asenteita voidaankin halutessamme muuttaa muuttamalla skriptejämme. Toki skriptien muuttaminen vaatii harjoittelua ja psyykkistä työtä. Skriptien muuttamiseksi on osattava havainnoida omia tunteitaan ja on ymmärrettävä tunteiden takana olevat käyttäytymismallit. (Dunderfelt 2009, 119.)

On siis hyvä tiedostaa, mitkä asiat vaikuttavat omaan asenteeseemme. Jos mietimme itseämme ja asennettamme esimerkiksi vuorovaikutustilanteissa, niin me reagoimme toisen asenteeseen tietyllä tavalla ja asenteella ja reagoinnistamme vuorovaikutuksen toinen osapuoli tulkitsee meidän reagoinnistamme meidän asenteemme. Tämänkaltaisiin tilanteisiinkin voi opetella tietynlaisen skriptin, varsinkin pohtiessa poliisin vuorovaikutustilanteita, joissa pyritään pitämään asenne hyvänä puolin ja toisin.

Tilanteen vaatima skripti voi vaatia aivan erilaista toimintaa, eli toisin sanoen toisenlaista asennetta, toisenlaisia sanoja ja ylipäättänsä toisenlaista käyttäytymistä (Dunderfelt 2009, 45). Tämä tuleekin huomioida poliisin asemassa toimiessa ja skriptejämme tuleekin tarvittaessa muuttaa tilannekohtaisesti. Poliisin ja taparikollisen kohtaamisissa tulee olla erilaiset toimintamallit, mitä olemme aikaisemmin niin sanotusti normaali elämässä käyttäneet.

Esimerkkinä voisin esittää hypoteettisen tilanteen, jossa poliisi tulee selvittämään jotakin tapahtumaa, jossa osapuolien syyllisyys on epäselvää. Toisella osapuolella saattaa olla jonkinlaista rikollista taustaa, mutta se ei automaattisesti tarkoita sitä, että juuri hän olisi käsillä olevassa tilanteessa se syyllinen osapuoli. Jos paikalle tullut poliisi asennoituu sen enempää asioita selvittämättä juuri tähän tilanteeseen ja henkilöön, sillä asenteella, että tämä rikollisen taustan omaava henkilö olisi syyllinen ja näin ei tosiasiallisesti olisi, niin kyllä tämä syylliseksi leimattu osapuoli todennäköisesti asennoituu sillä hetkellä ja tulevaisuudessakin poliiseihin negatiivisesti. Edellä kuvatussa tilanteessa poliisin tulisikin astua tilanteeseen, sillä asenteella, ettei henkilöiden historia, tai tausta vaikuttaisi siihen, että tapahtumien kulkua selvitetään tasapuolisesti tekemättä johtopäätöksiä etukäteen. Käyttäytymismalli, eli skripti on siis valittava siihen tilanteeseen sopivaksi.

Toisena hyvänä esimerkkinä on kuolinviestin toimittaminen omaiselle. Tässä poliisin tehtävässä on valittava tarkkaan asenne ja käyttäytymismalli. Ymmärrys ja myötätunto korostuvatkin tässä tehtävässä erittäin tärkeiksi seikoiksi. Jokainen sana, ilme ja ele, mitä poliisi tilanteessa sanoo, tai tekee, piirtyy omaisen mieleen varmasti ikuisesti. Joko positiivisesti, tai negatiivisesti. Tällöin käyttäytymismalli, eli skripti on muutettava sen tilanteen mukaiseksi huolimatta siitä, että juuri viisi minuuttia sitten sama poliisi on voinut olla tilanteessa, jossa skripti on ollut aivan erilainen, tai päinvastainen.

Poliisille tärkeää on osattava havainnoida ja ymmärtää tilanne, sekä valikoida ja tarpeen mukaan muuttaakin kussakin tilanteessa käytettäviä skriptejä. Stressaantuneella ja kiireisillä ihmisillä tämä pohdinta onkin muita useimmin edessä. Omia skriptejä voi oppia tunnistamaan ja sitä kautta valitsemaan uusia ja parempia tapoja toimia ja samalla voi asennoitua uusiin haasteisiin paremmin. (Dunderfelt 2009, 45-46.)

2.4 Asenteiden vaikutus käyttäytymiseen

Kuten jo edellä mainitsin käyttäytymismalleista, niin voimmekin tästä todeta, että tietyt käyttäytymismallit ohjaavat meitä luonnostaan. Tällöin kokemamme asennekin tulee mahdollisesti esille käyttäytymisessämme. Onko asenteemme negatiivinen, vai positiivinen, voi näkyä opituissa käyttäytymismallissamme. Käyttäytymiseen tuleekin poliisin ammatissa kiinnittää huomiota ja tarvittaessa sitä voi muuttaa muokkaamalla omaa skriptiään tietyissä tilanteissa tietynlaiseksi, koska vuorovaikutustilanteissa vastapuolen käytökseen ja asenteeseen vaikuttaa oma käytöksemme.

Tietynlainen asenne ei kuitenkaan välttämättä aina johda tiettyihin toimintoihin ja tekoihin. Kirjassa Vaikuttamisen psykologia; Mielen muuttamisen tieto ja taito, oli erinomainen ilmaisu asenteen vaikutuksesta käytökseen: *”Asenteen vaikutus käyttäytymiseen riippuu myös siitä, kuinka helposti jokin asenne kyetään palauttamaan mieleen. Tätä asenteen muistista palautumista kutsutaan asenteen saatavuudeksi.”* (Honkanen 2016, 89.) Edellä mainitusta voisi päätellä sen, että meidän tulisi hakea tietynlainen asenne, tietynlainen käyttäytymismalli tietynlaiseen tilanteeseen. Eli toisin sanoen tiedostaa tilanteen vaatima skripti.

Ihmisen käytöksessä on hallitsevaa automaattinen stereotyyppinen käytös, koska se on tehokkain ja välttämätön tapa käyttäytyä monimutkaisessa ärsykeympäristössä. Meillä ei ole mahdollisuutta aina muuttuvissa tilanteissa tunnistaa kaikkia ärsykyitä, joten tästä syystä oikaisemme ja turvaudumme stereotyyppiseen käyttäytymiseen. Tästä syystä joskus käy niin, että käytös, minkä tietty signaali on laukaissut, ei sovi tilanteeseen. Ilman opittuja käytösmalleja emme kuitenkaan osaisi toimia nopeasti. (Cialdini 2011, 6.)

Miten oma käytös heijastaa takaisin? Jos olet ärsyyntynyt, levität myös ärsyyntyneisyyttä ympäristösi ja kanssaihmiisi (Dunderfelt 2009, 88). Näin oma asenteesi ja käytöksesi heijastaa myös toisen käyttäytymiseen. Tästä syystä negatiivisia tunteita tulisi siis välttää, tai ainakaan niitä ei tulisi näyttää tietyissä tilanteissa.

Vastavuoroisuuden säännön mukaan maksamme niin sanotusti samalla tavalla takaisin toiselle, mitä olemme häneltä saaneet; Hyvässä ja pahassa. Jos esimerkiksi saamme toiselta

syntymäpäivälahjan, on meidän vastavuoroisuuden säännön mukaan annettava myös hänelle syntymäpäivälahja hänen täyttäessä vuosia. Vastavuoroisuuden näkökulma ja pakottava tunne ovat vahvoina kulttuurissamme. (Cialdini 2011, 17-18.)

Tunteista syntyvät käyttäytymismallit, eli oikeutettu tunnekokemus asiallisesta ja epäasiallisesta ulkoisesta käyttäytymisestä on tärkeää osata erottaa toisistaan. Tunne on subjektiivinen asia, josta syntyy ulkoinen näkyvä ja sosiaalinen käyttäytyminen. (Dunderfelt 2009, 92.)

Dunderfelt ohjeistaa Iisi -kirjassaan, kuinka kokiessa voimakkaita negatiivisia tunteita, ei sitä tunnetilaa tulisi käyttää toiminnan motiivina. (Dunderfelt 2009, 109). Asioista ja ihmisistä voi tuntea joko positiivisesti tai negatiivisesti. Positiivisesti tuntiessaan on mukava, sympaattinen ja hyväksyvä suhtautuminen. Negatiivisesti tuntiessaan taas on vastustava, poistyyöntävä, ei-hyväksyvä ja antipaattinen suhtautuminen. (Dunderfelt 2009, 113.)

Poliisin ammatissa toimiessaan onkin hyvä muistaa, että tietynlainen negatiivinen tunnetila ja suhtautuminen poliisin asiakkaisiin ei tulisi näkyä poliisin asenteessa ja sitä kautta käyttäytymisessä. Se ei tietenkään tarkoita, etteikö niitä tunteita saisi olla, mutta ne eivät saa näkyä poliisin toiminnassa. Poliisin olisikin hyvä ajatella niin kutsutuista vakioasiakkaistaan sillä tavalla, että heitä, heidän taustojaan ja toimintaansa tulisi pyrkiä ymmärtämään, vaikka heidän tekojaan ei hyväksyisikään.

Vuorovaikutustilanteissa, tai esimerkiksi erimielisyyksien ratkaisussa on keskeistä se, että kaikki osapuolet saavat tulla kuulluksi. Jokaisen osapuolen näkemykset kuunnellaan ilman liian nopeita arvosteluja, tai tulkintoja. Erimielisyyksien aikana tulisi myös pyrkiä pysymään rauhallisena, sillä negatiiviset skriptit heräävät kierrosten niin sanotusti noustessa korkeiksi. Tilanteessa tulisi pyrkiä toimimaan rakentavasti. (Dunderfelt 2009, 162.) Tästä syystä kuuntelemisen ja toisen asemaan asettumisen taito on tärkeää oikeanlaisen skriptin löytämiseksi. Rakentavia skriptejä vahvistetaan niitä harjoittelemalla (Dunderfelt 2009, 162).

2.5 Asenteeseen vaikuttavia tekijöitä

Asenteisiin vaikuttavat muun muassa stressi, työkuorma, työyhteisön hyvinvointi ja jaksaminen työssä, kiire ja väsymys. Edellä mainittuja asioita avaan seuraavissa kappaleissa hieman tarkemmin.

Kirjassa *Etiikka ja poliisin työ*, listattiin eräitä huonoja tapoja ja toimintamalleja, joita poliisin tulisi työssään välttää. Näitä olivat henkilökohtaisuuksiin meneminen ja toisen ärsyttämiseen ryhtyminen, sekä vastaaminen kysymyksiin vikoja osoittavilla vastaväitteillä. Vetoaminen auktoriteettiin on myös huono tapa saattaa keskustelu sivuraiteille. Poliisin tulisi työtehtäviä hoitaessaan enemmänkin perustella asioita ja toimenpiteitä, kuin käyttää auktoriteettivaltaa. (Ellonen ym. 2000, 101-102.)

Järkevän keskustelun intressinä on faktojen selvittäminen ja oikeuden syy-seuraussuhteiden selvittäminen. Logiikka, arvot ja havainnot tulee pitää toisistaan erillään. (Ellonen ym. 2000, 102-103.)

Poliisin tulisi muistaa työtehtävissään aina syyttömyysolettama keskustellessa osapuolien kanssa. Keskustelukumppania tulisi aina kunnioittaa ja muistaa kolme hyvää sääntöä provokaation välttämiseksi: kuunteleminen, kiinnostus ja kiireettömyys. (Ellonen ym. 2000, 101.) Jokainen ihminen haluaa kokea olevansa arvostettu ja jokainen haluaa, että häntä kohdellaan, kuin ihmistä tulisi kohdella. Oli asema yhteisössä mikä tahansa. Tämä poliisin tulee muistaa jokaisessa työtehtävässään.

Hyvinvointi työyhteisössä vaikuttaa sosiaaliseen-, psyykkiseen-, kognitiiviseen-, sekä fyysiseen toimintakykyyn. Edellä mainittujen osa-alueiden on oltava kunnossa, jotta työn kuormittavuus ei kerry liiaksi painoksi työntekijälle. Työntekijän ammattitaito ja asenne työhön vaikuttavat työkykyyn oleellisesti. Työyhteisön hyvinvoinnista on vastuussa työnantaja, jonka tulee kuormitustekijöiden ja negatiivisten työyhteisöasioiden tunnistamiseksi järjestää koulutusta esimiehille. (Kangastupa V. ja Kinnunen S. 2018, 14-15.) Työyhteisön hyvinvoinnin ollessa huono, voi se aiheuttaa työntekijälle kuormittavaa stressiä.

Stressillä on myös osansa asennetta miettiessä. Stressiä on olemassa kahdenlaista; Toinen on niin sanottua voimia antavaa hyvää stressiä ja toinen taas voimia vievää huonoa stressiä. Hyvässä stressissä toimitaan ja tehdään, jolloin stressistä saadaan voimaa. Pieni jännittyneisyys ja haaste ja ehkä jopa pieni tyytymättömyyden tuntu on vain hyväksi ja motivoi eteenpäin. Hyvässä stressissä on tunne, että taidot ja voimat riittävät. Huonossa stressissä taas tekemisen voimavarat ja sietokyky ovat ylittyneet. Olotila huonossa stressissä muuttuu hiljalleen ärtyneeksi, huolestuneeksi ja mieli täytyy erilaisista negatiivisista asioista. Rakentavien asioiden tekeminen vaikeutuu. Stressin jatkuessa pidempään, ihmisen voimat ehtyvät ja tekeminen lakkaa täysin ja tulee niin sanottu loppuun palaminen. (Dunderfelt 2009, 25-26.)

Psyykkinen huono olo aiheuttaa sen, että toimintatavat ja skriptit muuttuvat olotilan mukaisesti. Edellä mainittu olotila on hyvä tunnistaa ja sitä kautta muuttaa toimintatapojaan tilanteeseen paremmin sopivilla skripteillä. Jos ei tilanteeseen herää ajoissa ja antaa negatiivisten tunteiden ja skriptien jatkua, negatiiviset tunteet ja käytösmallit vain voimistuvat, jonka jälkeen niitä on vaikeampi muuttaa. (Dunderfelt 2009, 123).

Stressiä voi aiheuttaa myös huolestuminen ja ärsyyntyminen, jotka rasittavat mieltä ja kehoa. Stressin tunteesta voi joskus olla vaikea päästä eroon. Kokeilemisen arvoisia tapoja on kuitenkin esimerkiksi lepo ja ulkoilu. Kuitenkin edellä mainitut voivat auttaa vain hetkellisesti, joten pysyvämpää ratkaisua hakiessa, on muutettava psyykkistä asennettaan ja ajattelutapojaan. (Dunderfelt 2009, 85.)

Stressiin on vahvasti yhteydessä usein myös kiire. Kiire aiheuttaa stressiä, joka taas aiheuttaa muita haasteita. Kiire ja uskomus siihen, että on onnistuttava ja tehtävä hoidettava, voi aiheuttaa hätköityjä päätöksiä. Kiireen aiheuttama stressitila kehoon rajaa toimintavaihtoehdot äärimmilleen, jolloin eettiset toimintamallit eivät enää ohjaa

päätöksentekoa. Kiireessä asiat tulee osata asettaa aina tärkeysjärjestykseen ja työn perimmäiset tavoitteet tulisi pitää mielessä. Tällöin paineen alla työskenneltäessä opitut säännöt ja toimintamallit osoittautuvatkin arvokkaiksi. (Ellonen ym. 2000, 108.)

Pitkäaikainen stressi ja kiire voivat aiheuttaa väsymystä. Poliisin tehdessä vaikeita päätöksiä, kiireen ollessa läsnä, kielteisten asioiden ja suoranaisen pahuuden kanssa toimiminen vievät voimia. Ammattietiikalle väsymys onkin uhka, mutta raskaissakin tehtävissä on tapoja ylläpitää ammattietiikkaa. (Ellonen ym. 2000, 100.)

Jos työkuormaa kasaantuu meille liikaa tai vuorotyö kuormittaa, aiheuttaa työ meille väsymystä ja ärtyisää olotilaa. Ärtynyt olotila taas aiheuttaa meille negatiivisia tunteita ja negatiivisia käyttäytymismalleja. Tällöin tulisi pyrkiä ajattelemaan positiivisesti ja mahdollisesti pyrkiä vähentämään stressitekijöitä, tai työkuormaa. (Dunderfelt 2009, 155-156.)

Väsyminen ja jaksaminen työssä on ilmiö, joka näkyy myös poliisin työssä. Stressin pitkittyminen ja stressin hallinta voi johtaa henkiseen väsymiseen, jonka kautta voi taas kehittyä kyynisyys, joka taas on hyvän poliisitoiminnan vihollinen. Kyynisyys on usein juuri väsyneen ihmisen asenne. Väsymys taas alentaa työntekijän kykyä suoriutua hyvin tehtävistään. (Ellonen ym. 2000, 110-111.)

2.6 Kyynisyys ja sen tiedostaminen

Kyynisyys sana juontaa juurensa antiikkiseen Kreikkaan, jossa sijaitsi filosofinen koulukunta. Sana ”kyynikko” on tullutkin kreikan kielen sanasta ”kyon”, joka tarkoittaa koiraa. Kyynisyys käsitteenä on moninainen, ja sen tarkka määrittely on tästä syystä vaikeaa. (Desmond 2008.) Kyynisyyden nimitys juontui kyynisen koulukunnan tavasta olla välittämättä sosiaalisista normeista ja tavasta elää julkisesti, kuin koirat. Nykyään kyynisyyden määritelmä onkin muuttunut ja antiikin Kreikan kyynikoiden ajattelu ja filosofia poikkeaa paljoltikin nykyisestä kyynisyys käsitteestä. (Caldwell 2006.)

Kyynisyyttä on vaikea määritellä tarkasti, koska se on niin moninainen käsite, joten tästä syystä avaan tähän erilaisia määritelmiä kyynisyys -käsitteen avaamiseksi.

Kyynisyys rinnastetaan muihin ihmisiin ja yhteiskuntaan ja heihin kohdistuvaan epäluottamukseen ja pessimistisyyteen. Pessimismi ja kyynisyys käsitteinä ovatkin lähellä toisiaan, mutta ovat kuitenkin eri asia. Kyynisyys saatetaankin helposti sekoittaa, tai yhdistää pessimismiin (Caldwell 2006.) Pessimismi tarkoittaa henkilön taipumusta ajatella asioiden olevan, tai menevän huonosti (Scheier & Carver 1985. 219–247), jolloin tietysti kyynisyyteen usein sisältyykin pessimismia.

Kielitoimiston sanakirjassa käsite kyyninen määritellään pilkalliseksi, välinpitämättömäksi, kylmäksi, julkeaksi (Kielitoimiston sanakirja 2020). Käyttäytymistieteellisissä tutkimuksissa kyynisyys määritellään vihamielisyydeksi, joka voi ilmetä epäluuloisena ja kielteisenä asenteena muita kohtaan (Greenglass & Julkunen 1989, 209-218). Edellä mainitusta voisimme päätellä, että kyynisyys ilmenee tietynlaisena kielteisenä asenteena.

Saman määrittelyn mukaan voidaan puhua myös kyynisestä vihamielisyydestä ja kyynisestä epäluuloisuudesta. Asiaa tältä kantilta katsoen kyynisyys olisi tällöin osa henkilön persoonallisuutta ja kyynisyys olisi myös suhteellisen pysyvä piirre (Hakulinen ym. 2014, 434-444).

Kyynisyys voi toimia suojakilpenä ylivoimaiseksi koettuja vaatimuksia vastaan. Kyynisyys voi kehittyä pitkällä ajalla sellaiseksi, että esimies, työkaverit ja etenkin asiakkaat näkevät työntekijän vain piikikkäänä joka suuntaan. Kyynisyys on tietynlainen asenne ja kyyninen ihminen tietää toimivansa eettisesti väärin, mutta toimii tietoisesti silti kyynisesti. (Ellonen ym. 2000, 110-111.)

Jos työntekijä ei näe enää mahdollisuutta vaikuttaa työhönsä, mutta kokee kuitenkin itseensä kohdistuvia suorituspaineita, voi työntekijälle syntyä loppuun palaminen, eli ns. burnout. (Ellonen ym. 2000, 110-111.)

Myötätunto taas säilyttää oman näkökulmansa, mutta silti edellyttää asioiden katsomista toisen näkökulmasta. Myötätunnollakin on kuitenkin omat rajansa. Vaikka poliisi kokeekin myötätuntoa rikollista, tai rikoksen uhria kohtaan, ei poliisi kuitenkaan koe moraalista närkästystä, tai menetä yöuniaa. (Ellonen ym. 2000, 112.) Myötätunnon kokeminen tietyn rajoin on hyvä poliisinammattissa ja se ylläpitää tietynlaista hyvää asennetta ja käytöstä.

Poliisin ammattitaitoon kuuluu ylläpitää kiinnostusta, kehittää ammattitaitoaan ja arvioida tapauskohtaisesti tilanteita. (Ellonen ym. 2000, 112.)

Haluan tuoda esiin sen, mitä mahdollisesti poliisit tuntevat ja kokevat ammatissaan. Siksi kerronkin, että erään tutkimuksen mukaan poliisit antoivat toisaalta samankaltaisia, mutta myös osittain eroavia vastauksia, kun heiltä kysyttiin, mitä poliisin työ saa heidät tuntemaan. Ylpeys oli yleisin vastaus, mutta myös turhautuminen tuli esiin joidenkin poliisien vastauksissa. Suurin osa tunsikin ylpeyttä melkein aina, mutta osa kyselyyn vastanneista poliiseista sanoi, että heidän työnsä usein turhauttaa. Poliisit, jotka olivat olleet ammatissa vasta vähän aikaa, kokivat ylpeyttä todennäköisemmin, kuin kokeneemmat virkamiehet. Myöskin lyhyemmän virkauran omaavat poliisit kokivat vähemmän olevansa turhautuneita työhön. (Internet julkaisu: Morin, ym. 2017.) Edellä mainitun julkaisun valossa ei tule yleistää asioita, mutta kenties se herättää meissä kysymyksiä, että onko asia laajemminkin mittakaavassa näin.

3. LAKISÄÄDÖKSET

Vuorovaikutustilanteet poliisin ja toisen osapuolen kanssa ovat, tai ainakin tulisivat olla normaaleja vuorovaikutustilanteita, mutta niitä ohjaa kuitenkin laki, sekä muut ohjeistukset.

Vuonna 2001 hyväksytyssä poliisin eettisissä ohjeissa on kirjattuna muun muassa se, että poliisin tulee kaikissa toiminnassaan kunnioittaa ihmisten oikeutta elämään, olla oikeudenmukainen, puolueeton ja noudattaa syrjimättömyyden periaatetta. Ohjeistuksen mukaan poliisin on myös toimittava rehellisesti ja kunnioitettava kaikkia ihmisiä. (Suositus Rec(2001)10 ja perustelumuistio 2001, 11.)

Vastaavanlaiset toimintamallit ovat myös ajantasaisessa lainsäädännössä kirjoitettuna. Ajatus oikeudenmukaisuudesta ja tasapuolisuudesta on siis ollut jo melkein 20 vuotta sitten. Nykyään tuo ohjeistus on noussut suurempaan arvoon ja myös koulutuksellisesti se on saanut suuremman painoarvon.

Perustuslain toinen pykälä edellyttää virkamiehiä toimimaan lain mukaisesti kaikissa virkatoimissa. Lisäksi virkamiesten toimintaa säätelee virkamieslaki ja hallintomenettelylaki. Viranomaistoiminnan lähtökohtana tulee olla luotettavuus ja puolueettomuus. (Ellonen ym. 2000, 29). Yhdenvertainen kohtelu on kirjattuna myös perustuslakiin (Suomen perustuslaki 731/1999, 2:6).

Monesti poliisitoiminnassa yhdenvertaisuusperiaatteesta poikkeaminen koetaan oikeudenmukaisuuden loukkaamiseksi ja mielivaltaiseksi toiminnaksi. Yhdenvertaisuus poliisitoiminnassa ei kuitenkaan merkitse sitä, että kaikilla olisi täsmälleen samat oikeudet ja velvollisuudet joka tilanteessa, vaan sosiaalinen tasa-arvo on enemmänkin tavoittelemisen arvoinen asia. (Ellonen ym. 2000, 29).

Tasapuolisuuden ja oikeudenmukaisuuden käsitykset poliisin työssä voivat vaihdella viranomaistenkin kesken; Jotkut kokevat sen siten, että kaikki poliisit menettelisivät tietyllä tavalla asiakkaiden kanssa, kun taas toiset mieltävät sen niin, että lopputulos ratkaisee, eli toisin sanoen, että kun lain tarkoitus toteutuu, niin tasapuolisuus toteutuu. Kaikkien kanssa samanlainen menettely ei kuitenkaan tule kyseeseen, sillä poliisi on tekemisissä koko ihmiskirjon kanssa; nuorten, vanhojen, eri kulttuuritaustaisen jne. Tällöin toiminta tulee suhteuttaa sen mukaan, minkälaisen henkilön kanssa ja missä asiassa hänen kanssaan ollaan tekemisissä. (Ellonen ym. 2000, 64-65.) Suhteuttaminen ja niin kutsuttu maalaisjärki tulevat kyseeseen näiden tilanteiden arvioinnissa tasapuolisuuden suhteen.

Poliisin tulee työtehtäviään suorittaessaan huomioida monia lakisäädöksiä. Poliisin toimintaa ohjaavana pakkokeinolain lisäksi yhtenä merkityksellisimmistä laeista on kuitenkin poliisilaki, johon on määritelty poliisin tehtävät ja ohjeistukset. Käyn seuraavassa läpi tämän opinnäytteen aiheen kannalta edellisten lakien lisäksi merkityksellisiä lainkohtia, joita poliisin tulee noudattaa työssään ja ylipäätään vuorovaikutustilanteissa ihmisten kanssa.

Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen (PoLL 1:2)

”Poliisin on kunnioitettava perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä toimivaltuuksia käyttäessään valittava perusteltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää näiden oikeuksien toteutumista.”

Suhteellisuusperiaate (PoLL 1:3)

”Poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.”

Vähimmän haitan periaate (PoLL 1:4)

”Poliisin toimenpiteillä ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.”

Tarkoitussidonnaisuuden periaate (PoLL 1:5)

”Poliisi saa käyttää toimivaltuuttaan vain säädettyyn tarkoitukseen.”

Tehtävien hoito ja tärkeysjärjestys (PoLL 1:6)

”Poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen. Poliisin tulee ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Poliisin tehtävät on hoidettava tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.”

Toimenpiteen perusteen ilmoittaminen (PoLL 1:7)

”Poliisimiehen on ilmoitettava henkilön vapauteen kohdistuvan toimenpiteen peruste toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle tai hänen edustajalleen niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Jollei laissa toisin säädetä, myös muun kuin vapauteen kohdistuvan toimenpiteen kohteena olevalla henkilöllä tai tämän edustajalla on oikeus saada tieto toimenpiteen perusteesta niin pian kuin se on mahdollista toimenpiteen suorittamista vaarantamatta.”

Edellä poliisilaissa mainitut periaatteet ohjaavat poliisia kaikessa toiminnassa. Samoin on, jos poliisi joutuu suorittamaan toimenpiteitä, tai pakkokeinoja, tulee samat periaatteet kyseeseen pakkokeinolaissa.

Suhteellisuusperiaate (PKL 1:2)

Vähimmän haitan periaate (PKL 1:3)

Lisäksi pakkokeinolaissa on kohta, jonka mukaan poliisin on työtehtävissään toimittava hienotunteisesti:

Hienotunteisuusperiaate (PKL 1:4)

”Pakkokeinoja käytettäessä on vältettävä aiheettoman huomion herättämistä ja toimittava muutenkin hienotunteisesti.”

Yhdenvertaisuus-, objektiivisuus-, suhteellisuus-, ja tarkoitussidonnaisuuden periaatteet ovat kirjattuna myös hallintolain yleisiin periaatteisiin, jotka ohjaavat virkavallan harkintavallan rajoja. (Ellonen ym. 2000, 30-32).

Poliisille on siis kirjattu moneen eri lakiin toimintamalli, jota tulee noudattaa. Toki edellisten lakien lisäksi on vielä muitakin aiheeseen liittyviä lakisäädöksiä, mutta käyn läpi tässä työssä vain ne eniten aiheetta koskettavat säädökset. Poliisien toimintamallisäädöksissä kaikkia tulee kohdella asiallisesti, puolueettomasti, tasavertaisesti, ihmisarvoa kunnioittavasti, hienotunteisesti ja poliisin tulee suhteuttaa toimintansa päämäärään nähden, aiheutettava mahdollisimman vähän haittaa ja toimivaltuuksia tulee käyttää vain säädettyyn tarkoitukseen. Syrjimiseen ja ei-tasavertaiseen kohteluun ei siis laki jätä mahdollisuutta.

Poliisien toiminnan asianmukaisuutta ja laillisuutta valvotaan hallinnon sisäisen valvontajärjestelmän kautta ja lisäksi ulkoisen lainvalvontaviranomaisen toimesta. Mahdollisesta virheellisestä viranomaismenettelystä on mahdollista tehdä myös kantelu hallintoon, jolloin hallintoelin arvioi poliisitoiminnan lainmukaisuuden. (Ellonen ym. 2000, 37-38).

Edellä mainittujen lain kohtien noudattamiseen panostetaan Poliisiammattikorkeakoulun koulutuksessakin yhä enemmän. Ammattietiikka ja poliisin ohjeistukset ovat nykyajan poliisien koulutusohjelmassa esillä kaikilla koulutuksen eri osa-alueilla. Poliisin maine ja luotettavuus onkin nykyajan tutkimuksissa noussut positiivisempaan suuntaan ja Suomen poliisi on jopa maailman listassa kärkipäässä positiivisessa mielessä.

Vaikka lainmukainen poliisitoiminta onkin lähtökohtana poliisin työssä, ei se yksinään kuitenkaan takaa hyvää poliisitoimintaa, tai oikeudenmukaista kohtelua (Ellonen ym. 2000, 27.) Laki määrittelee toimintatavat ja rikokset, ei niinkään asennetta, jota tulisi poliisitoiminnassa olla ja pitää yllä. Hyvä poliisitoiminta kuitenkin koostuu kokonaisuudesta, jossa poliisitoiminta on toteutettu lain mukaisesti, sekä ammattietikkasäännöksiä noudattaen. Hyvää, tasapuolista ja tilanteeseen sopivaa asennetta tulee pitää yllä, muuttaa tarpeen mukaan ja aika ajoin on myös osattava tarkastella tätä kokonaisuutta kriittisin silmin.

4. POLIISIN AMMATTIETIIKKA

Mitä on etiikka? Etiikka sisältää asetetut lait ja säännöt mikä on oikein ja väärin, mutta se ei yksistään riitä. Etiikan lisäksi tarvitaan ammattialan sisäinen näkemys ja vakaumus siitä, miten toiminta on ihmisarvon mukaista. Ammattieettistä toimintaa voidaankin rinnastaa moraalisen toiminnan toteutumiseen. (Hallberg 2005, 45-46.) Poliisin tulisi olla valtion moraalin mukainen esimerkki (Caldero & Crank 2002, 21).

Lainsäädäntö ja varsinkin rikoslainsäädäntö määrittelee kielletyt ja rangaistavat teot, kun taas etiikka on enemmänkin ihanteita ja käyttäytymismalleja tuova ohjeistus (Ellonen ym. 2000, 21). Näiden ero on hyvä osata toiminnassa erottaa toisistaan, vaikkakin ne ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa.

Ammattieettisestä koodistoa purkaessa osiin, voisi mainita moraalin, jolla tarkoitetaan käsitystä oikeasta ja väärästä. Etiikka taas on tieteenala, joka tutkii oikeaa ja väärää. Etiikan voisi kuvailla olevan moraalin teoriaa. Käsitteellä velvollisuusetiikka taas kuvataan sitä, että milloin on noudatettava velvollisuuksiaan, oikeudenmukaisuutta ja ihmisoikeuksia. Seurausetiikalla taas kuvataan sitä, mitä teoista voi seurata, tai onko teosta jotain hyötyä. Ammattietiikka on ammattialan käsitys siitä, millainen toiminta on oikeaa ja tavoiteltavaa ja mikä taas on väärää ja vältettävää. (Polamk; Poliisi, yksilö ja yhteiskunta, PP: Poliisin työ ja ammattietiikka, 4-5)

Kirjassa *Arvot tasapainossa* on osuva ilmaisu lain ja eettisyyden yhteyden tärkeydestä. Ilmaisuuksia menee seuraavasti: ”Oikeus ilman eettistä pohdiskelua kuivettuu samoin kuin juureton puu kaatuu tuulenpuuskassa.” (Hallberg 2005, 15.) Edellä mainittu ilmaisu kertoo mielestäni lain ja eettisten säännösten yhteyden tärkeyden poliisin työssä.

Myös laki pohjautuu ihanteisiin ja hyväksytyihin arvoihin, mutta niiden erona etiikan kanssa on se, että laki on määräys, jota *tulee* noudattaa, kun taas etiikkasäännöt ovat ohjeistuksia, joita *tulisi noudattaa*. Toisin sanoen lain noudattamatta jättämisestä voidaan rangaista, kun taas etiikkasäännösten noudattamatta jättämisestä ei voida rangaista, ellei se suoranaisesti riko lakia. Etiikkasäännösten noudattamatta jättäminen voi aiheuttaa enemmänkin paheksuntaa. Laissa on suoraan määriteltynä tietyt periaatteet, jotka perustuvat ammattietiikkaan ja joiden rikkominen on rangaistavaa.

Poliisin ammattietiikan lähtökohtana on lainsäädäntö ja siihen perustuvat ohjeet. Edellä mainittujen lakien lisäksi yleinen oikeustaju ja sen yhteydessä oleva sosiaalinen normisto ja vakiintunut käytäntö tulee myös huomioida. Näiden lisäksi poliisin tulee huomioida myös kansainväliset sopimukset, jotka määrittävät osaltaan poliisin toimintaa. Historian kuluessa ammattietiikalle on kehittynyt eräänlaisena lähtökohtana ammattiaseman mukanaan tuomat vastuut, oikeudet ja velvollisuudet. Etiikka on eri aloilla erilaista, joten jokaista alaa varten on kehitetty omat ammattietiikkaohjeet. (Ellonen ym. 2000, 24.) Poliisin tulisi olla tietoinen oman ammattialansa etiikkasäännöksistä ja tarpeen mukaan tarkastella oman toimintansa eettisyyttä aika ajoin. Etiikkasäännösten noudattaminen on hyvä lähtökohta hyvälle ja asianmukaiselle asenteelle.

Ammattietiikka pitää sisällään ammatin keskeisiä arvoja, ammattilaisen velvollisuuksia ja vastuita ammatille ja tässä tapauksessa poliisille tyypillisissä tilanteissa. Poliisin ammattietiikka pitää sisällään rehellisyyden ja yhteisen edun asettamisen oman edun edelle. Poliisin ammatissa asiantuntemus tulee usein kokemuksen tuomasta harkintakyvystä. Lainsäätäjät ei voi määrittellä poliisialan ammattietiikkaa, eikä sitä voi kopioida muilta ammattialoilta. Poliisin ammattietiikan ohjeistuksen laatijat tulee olla poliisialalla, jolloin ei synny turhia ristiriitaisuuksia. Poliisiorganisaation ulkopuolisten henkilöiden tietynlainen osallistuminen kuitenkin on tarpeen, jotta ammattietikkasäännöksissä otetaan huomioon yhteiskunnan perusarvoja. (Ellonen ym. 2000, 25.)

Ammattieettistä moraalialueita tulee arvioida poliisin itse tarkastelemalla omia arvojaan suhteessa poliisityötä määrittäviin arvoihin. Toisaalta poliisin on myös arvioitava oman toimintansa eettisyyttä. (Ellonen ym. 2000, 25.)

Poliisin oman toiminnan eettisen arvioinnin pohjana voi poliisi itse käyttää seuraavia kysymyksiä, jotka *Etiikka ja poliisin työ* -kirjassa esiteltiin;

- *Edellyttävätkö laki ja ihmisten hyvinvointi poliisin puuttumista tilanteeseen?*
- *Onko toimenpide tilanteeseen nähden suhteellisuusperiaatteen ja terveen järjen mukainen?*
- *Onko toimenpide sellainen, että se kestää myös julkisen arvioinnin, vaikkapa esittämisen television uutislähetyksessä?*
- *Onko toimenpide sellainen, että se edustaa poliisin parasta osaamista ja ammattitaitoa?*
- *Onko toimenpide sellainen, että se ei loukkaa ketään asianosaista turhaan tavalla tai toisella?*
- *Onko toimenpiteellä muita kuin tarkoitettuja seuraamuksia asianosaisille?*

(Ellonen ym. 2000, 25-26).

Poliisin ammattietikassa poliisin on ymmärrettävä oman eettisen harkintansa perusteet ja poliisin on koettava ammattieettiset periaatteet hyödyllisiksi työvälineiksi, jotka edistävät poliisintyön tekemistä. Poliisin työssä kohtaa monia eettisiä ristiriitoja, kuten esimerkiksi vapaus ja tasa-arvo, kansalaisen itsemääräämisoikeus, poliisin työturvallisuus, avoimuus ja hienotunteisuus, nopeus ja ymmärtäminen. Edellä mainittuja voi joskus olla vaikea sovittaa yhteen. Päätöksiä tehdessä kuitenkin eettinen harkinta on apuna ja päätös on tällöin hyvin perusteltu. (Ellonen ym. 2000, 26).

Kun yksittäisissä tilanteissa poliisin toiminta kyseenalaistetaan, ei yleensä kyse ole siitä, että poliisi olisi toiminut vastoin lakia, vaan enemmänkin siitä, että poliisin toiminta on koettu epäsuhtaisessa tavoiteltuun tulokseen nähden. Eli toisin sanoen poliisin toiminta on koettu epäoikeudenmukaisiksi, vaikka poliisin tarkoituksena on ollut hyvä. (Ellonen ym. 2000, 27.) Poliisikin on kuitenkin vain ihminen, joka ajoittain voi päätyä väärinkin ratkaisuihin. Tällaisissa tapauksissa onkin tärkeintä, että tapahtumaa poliisi pystyy itsekin

tarkastelemaan kriittisesti jälkeensä. Voisin omasta poliisikoulutuksen työharjoitteluaikasta sanoa, että joskus on voinut olla tehtäviä, jonka jälkeen on pohtinut, että oliko tehty ratkaisu se oikea ja tasapuolinen kaikille.

Valtaosa poliisista tehdyistä kanteluista on ollut tapauksia, jossa poliisin ei ole todettu syyllistyneen lainvastaiseen toimintaan, mutta joissain tapauksissa on kuitenkin todettu poliisin toimineen suhteellisuusperiaatteen vastaisesti (Ellonen ym. 2000, 38).

Poliisin ammatissa välillä joutuu ja pitääkin puuttua ihmisten perusoikeuksiin, jolloin tapauskohtaisesti jotkut toimenpiteen kohteena olevat kokevat sen lainvastaiseksi toiminnaksi. Poliisin tulee toimenpiteitä suorittaessaan tuntea ja tiedostaa keskeiset perus- ja ihmisoikeuksia koskevat säännökset ja ymmärtää niiden sisältö. Kantelutapauksissa oikeusasiamiehen käsiteltäväksi tulee, onko poliisi toiminnassaan rikkonut lakia, tai muutoin toiminut määriteltyjen periaatteiden vastaisesti, tai ilman lain antamaa syytä puuttunut ihmisen perusoikeuksiin. (Ellonen ym. 2000, 47.)

Ammattietiikan säännöt voidaan siis tulkita sääntöinä, periaatteina ja näkökulmina vaikeissakin päätöksenteoissa, sekä myöskin tavoitteina ja ihanteina. Ammattietiikassa on kysymys poliisin ammattiin kuuluvista ihanteista, jotka helpottavat päätöksenteossa, rakentavat pelisääntöjä työyhteisöissä ja auttavat tekemään oikeita valintoja. Eettiset näkökulmat näkyvät poliisien päivittäisessä työssä, päätöksenteossa ja valinnoissa. Kyky toimia eettisten periaatteiden mukaisesti on tärkeä osa poliisin ammattitaitoa. (Ellonen ym. 2000, 52-53.)

Kirjassa *Etiikka ja poliisin työ* on määritelty listattuna poliisille keskeiset arvot, jotka ovat seuraavat:

1. *Kohtelee kaikkia tasapuolisesti.*
2. *Toimii asiallisesti ja sovinnollisuutta edistäen.*
3. *Haluaa olla rehellinen ja luotettava.*
4. *Tekee työnsä huolellisesti ja päättäväisesti.*
5. *On oma-aloitteinen sekä yhteistyökykyinen.*
6. *Käyttäytyy vastuuntuntoisesti niin työssään kuin vapaa-aikanaan.*
7. *Pyrkii olemaan ymmärtäväinen ja huomaavainen vaikeissakin kohtaamistilanteissa.*
8. *Esiintyy avoimesti ja osaa myöntää tekemänsä virheet.*
9. *Pitää inhimillisyyttä ja kohtuullisuutta kaiken toimintansa perustana.*

(Ellonen ym. 2000, 55.)

Näitä arvoja olisi hyvä jokaisen poliisin ammatissa toimivan muistutella mieleen omalla kohdallaan. Jos ajattelumalleihin luodaan perusteettomia uskomuksia ja ennakkoluuloja vahvistetaan, voi poliisin ammattieettisten sääntöjen vastaisia käytäntöjä syntyä (Ellonen ym. 2000, 100.)

Eettisten periaatteiden toteutumista voidaan tarkastella myös asiakkaiden näkökulmasta. Eettisten periaatteiden kirjaaminen vahvistaa luottamusta poliiseja kohtaan. Poliisien ammattieettiset säännöt kuvastavat kansalaisten odotuksia, luo poliisille hyvää julkista kuvaa ja luo luottamuksellisempia suhteita poliisiin ja kansalaisten välille. (Ellonen ym. 2000, 62.) Kansalaisen ääni on tärkeä, ja eettiset toimintaperiaatteet pohjautuvat osittain myös niiden perustella. Jotta toimintaa ja kehitystä voi säädöksiä miettiessä tapahtua, on hyvä saada asiakkaiden ja kansalaisten ääntä kuuluviin.

Välillä yhteiskunnallinen ilmapiiri voi altistaa epäeettiselle ilmapiirille poliisitoiminnassa esimerkiksi poliitikkojen vaatiessa vaalikampanjoissaan turvattuudentunteen korjaamista ja vaadittaessa poliisilta kovia otteita rikollisia vastaan. Samaan aikaan taas on työttömyyttä ja tuloerojen kasvua ja totutut toimintatavat muuttuvat. (Ellonen ym. 2000, 104.)

Poliisin ammattietiikka ei ole mustavalkoista, vaan eettisiä sääntöjä rikotaan inhimillisyyden takia, toivottavasti kuitenkin poliisin ammatissa vähemmän. Välillä on vaikea määritellä, mikä on oikein ja väärin. On helpompi määritellä ne täysin oikeat ja täysin väärät teot. Kun pitää mielessään poliisin ammattietiikkasäännöt ja siihen liittyvät lait ja pyrkii pohtimaan oikeaa ratkaisua niiden kautta, ollaan tällöin positiivisella puolella. (Ellonen ym. 2000, 104.)

Esimiehillä ja johtoportaalalla on myös oma vastuunsa ylläpitää eettisiä valmiuksia jakamalla alaisilleen selkeän vastuunjaon, oikeudet, voimavarat ja velvoitteet. Esimiehen on luotava luottamusta herättävä ilmapiiri alaisiinsa. (Ellonen ym. 2000, 107-108.) Kuten myös tämä teoria osoittaa, tulemme myöhemmin haastatteluosioita purkaessa huomaamaan, että työn arvostus, työyhteisön hyvinvointi ja oikeanlainen johtaminen nousivat esille myös haastatteluissa.

5. TAPARIKOLLISUUS

Mitä rikollisuus on? Mitkä ovat rikollisuuden synnyn taustalla? Mikä on taparikollisuus? Jotta voimme niin sanotusti ymmärtää rikollisuutta ja rikollisten käytöstä, tulee meidän ymmärtää mitä rikollisuus on ja mitä on rikollisen elämän taustalla. Rikollisen elämäntavan ymmärrys ja sitä kautta ymmärrys heidän toimintatapoihinsa ovat tärkeitä asioita ymmärtääksemme rikollisten toimintatapoja ja asenteita.

Mitä on sitten elämäntapa? Tuula Kekki kuvaa julkaisussaan ”Taparikollisuuden kulttuuriset ja rakenteelliset ulottuvuudet”, elämäntapaa siten, että sillä voidaan kuvata yksilön valintoja, jotka toteutuvat kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten rajojen puitteissa. Elämäntavalla tarkoitetaan säännönmukaisuuteen nojaavaa toimintaa, joka rakentuu yksilön omista elämäkokemuksista, arvoista, sekä asenteista itseään ja muita kohtaan. (Kekki 2009, 11.)

Ymmärryksen ja tietoisuuden kautta voimme vaikuttaa omiin asenteisiimme rikollisia kohtaan ja tätä kautta rikollisten asenteisiin muita kohtaan. Poliisin ammatissa toimivan on tärkeä tiedostaa rikollisuuden taustalla olevat tekijät, jolloin poliisinkin on helpompi ymmärtää tietynlaista käytöstä ja asennetta ja sitä kautta muokata myös omaa asennettaan rikollisia kohtaan. Mikä sitten on rikollisuutta ja kuka on taparikollinen? Seuraavissa kappaleissa määrittelen rikollisuutta ja taparikollisuutta syvemmin.

Suurin osa kansalaisista syyllistyy jossain vaiheessa elämäänsä jonkinlaiseen rikokseen tai rikkomukseen, joten rikoksien tekoa voisi kuvailla enemmänkin tyypilliseksi, kuin epätavalliseksi. Tietynlainen rikollinen käyttäytyminen on monessa tilanteessa sitä, mitä juuri se kyseinen tilanne vaatii, tai mikä sopii sen hetkiseen elämäntilanteeseen. Kuitenkin rikoksiin syyllistyvät pidemmällä elämäkaarella sellaiset henkilöt, joilla ei ole vahvoja yhteyksiä yhteisöön ja sen instituutioihin ja arvoihin. (Kekki 2009, 10.) Rikollisten tarve tehdä rikoksia vaihtelee sen mukaan, kuinka hyvin köyhyyteen ja hyvinvointiin vaikuttavilla taloudellisilla tekijöillä turvataan kansalaisten elintaso ja heidän yhteisöllisyytensä (Pernanen, ym. 2002, 27.)

Rikolliseen toimintaan voivat vaikuttaa muun muassa sopeutuminen, lapsuus, nuoruus, ja niissä tapahtuneet asiat. Sosiaaliset asiat perheen, ystävien, seurustelukumppaneiden ynnä muiden kanssa vaikuttavat omalta osaltaan. Myös yhteisöllisyys ja talousasiat voivat olla isossakin roolissa valintoja tehdessä ja elämäntavan suuntaamisessa ylipäätänsä. (Kekki 2009, 14-15.) Osalle ihmisistä rikollisuus muuttuu osaksi heidän identiteettiänsä, ja he jatkavat rikollista toimintaa aktiivisesti. Tämä pienempi osa tekee valtaosan kaikista rikoksista. (Kekki 2009, 10.)

Huumeiden ja ylipäätänsä päihteiden käyttö kulkee myös usein käsi kädessä rikollisuuden kanssa. Tämä ilmenee muun muassa poliisien strategioiden SM 2003, SM 2004, sekä muista rikollisuuden tilanneselvityksistä. Esimerkiksi varkauksia tehdäänkin paljon juuri huumeiden käytön rahoittamiseksi.

Huumausaineiden käyttäjät ovatkin Aarne Kinnusen 2001 julkaiseman tutkimuksen mukaan syyllistyneet paljon varkauksiin, ryöstöihin, luvattomiin käyttöihin, kätkemiseen ja asiakirjan väärentämiseen, kuten esimerkiksi reseptiväärennöksiin.

Tuula Kekki ilmaisi julkaisussaan rikollisuuden käsitettä hyvin seuraavasti: ” Rikollisuus on tahdonalaista poikkeavuutta eli yksilöä pidetään moraalisesti ja oikeudellisesti vastuussa käyttäytymisestään.” (Kekki 2009, 15.) Mikä on sitten rikollisuuden ja taparikollisuuden ero?

Taparikollisella tarkoitetaan henkilöitä, jotka tekevät rikoksia säännöllisesti. Rikoksien teko liittyy usein toimeentulon turvaamiseen, tai ajanviettoon. Toistumistiheys rikoksille on yhtä määräävä tekijä, kuin rikolliseen elämäntapaan liittyvät tekijät. Taparikollisuus käsitteenä on suomessa hyvin vakiintunut käsite, vaikkakin kirjallisuudessa taparikollisuutta kuvataan termeillä ”rikoksen uusija” ja ”uusintarikollinen”. (Kekki 2009, 26.)

Rikoksien toteuttamisen säännöllisyyden lisäksi voidaan vielä tarkentaa, että rikollinen käyttäytyminen on jatkuvaa, jolloin myös rikollisen toiminnan motiivit ja merkitykset ovat monenlaisia. Rikoksia tekevä henkilö myös identifioi itsensä rikolliseksi, tai vähintäänkin tiedostaa käyttäytyvänsä poikkeavasti. (Kekki 2009, 10.)

Suomen sanakirja määrittelee taparikollisuuden siten, että se on psyykkisistä tekijöistä johtuva toistuva rikosten teko ja henkilöä kutsutaan rikoksenuusijaksi. (Suomen sanakirja 2020).

6. AIKAISEMMAT OPINNÄYTETYÖT

Internetissä osoitteessa Theseus.fi on tarkasteltavissa erilaisia opinnäytetöitä liittyen poliiseihin, kohtaamisiin ja asenteisiin. Sivustolla on hakusanalla haettavissa eri aiheisia opinnäytetöitä. Tätä opinnäytetyötä tehdessäni tutustuin Theseuksen opinnäytetöihin käyttämällä sivuston hakua aiheeseen liittyen.

Theseuksessa tutkimuksia, jotka liittyvät jollakin tasolla tämän opinnäytetyön aiheeseen on tehty muun muassa seuraavia:

- *Päihde- ja rikoskierteestä irtautuminen - Irtautuneiden kokemuksia poliisin kohtaamistilanteista sekä neuvoja tuleville poliiseille kohtaamisiin*

(Susanna Oikari, 10/2016)

- *Poliisiopiskelijoiden kokemuksia työharjoittelun vaikutuksesta asenteisiinsa*

(Eeri Oikarinen, 5/2017)

- *Mielenterveyshäiriöisten kokemukset kohtaamisesta poliisin kanssa*

(Inka Vähäkuopus, 5/2020)

- *Kun elämä lähtee väärään suuntaan: nuorten huumeiden käyttäjien asenteita poliisia kohtaan*

(Minna Varjonen, 4/2019)

- *Asiakaspalvelun merkitys poliisin työssä ja asiakaspalveluvalmiuksien koulutus Poliisi AMK-tutkinnossa*

(Emma Salonen, 11/2018)

Edellä mainitut on haettu Theseuksen hakukentästä hakusanoilla ”kohtaamisia poliisin kanssa”, jolla tuli yhteensä 446 hakutulosta, sekä ”asenne taparikollisiin”, joilla tuli 4 hakutulosta. Poliisiammattikorkeakoulun koulutusalan alta hain hakusanoilla ”asenne”, jolla tuli 6 hakutulosta ja ”kohtaaminen”, jolla tuli 10 hakutulosta. Listasin edellä mainituista mainittavat jollain tasolla aiheeseen liittyvät tutkimukset.

Poliisien asenteita taparikollisia kohtaan ei siis ole suoranaisesti tutkittu poliisiammattikorkeakoulussa opinnäytetöissä ja tästä syystä halusinkin tutkia juuri kyseistä aihetta.

7. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

7.1 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Laadullisessa tutkimusmenetelmässä on mahdollista puhua tuloksien yleistettävyydestä ja läpinäkyvyydestä, mutta tällöin ei tarkoiteta sitä, että löydetty ilmiö pitää paikkansa laajemminkin joukossa, vaan enemmänkin sitä, että kyse olisi *mahdollisesta logiikasta*. Laadullisella tutkimuksella haetaan myös sisäistä yleistävyyttä, joka taas tarkoittaa sitä, että ajatusta, aineiston perusteella tehtyjen päätelmien ja analyttisten löydösten yleistettävyyttä koetellaan suhteessa tutkimuksen aineistoon. Joskus päätelmien kvantifiointi kertoo havaintojen jakautumisesta suhteessa koko aineiston ja näin muuttaakin koko tutkimuksen validiteettia ja vakuuttavuutta. (Ruusuvoori ym. 2010, 27-28.)

Valitsin tutkimusmenetelmäksi laadullisen, eli kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, koska se tuntui tarkoituksenmukaisimmalta tavalta toteuttaa juuri kyseinen tutkimus. Halusin pitää aiheen aineistot ja rajat tietyllä tavalla avoimena, jotta halutessani voisin suunnata saamiini tulosten perusteella tutkimusta tiettyyn suuntaan.

Kyseisellä menetelmällä haen yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa juuri poliisien näkemyksistä ja havainnoista heidän omien kokemuksiansa kautta. Haastattelussani on kolmen hengen joukko kentällä toimivia poliiseja, jotka kertovat näkemyksiään aiheeseen. Tavoitteenani on käytännössä esiin tulevien ilmiöiden kuvailu ja ymmärtäminen. Esittelemäni loppupäätelmät ja tulokset perustuvat keräämäni teoriaosuuteen, sekä tekemiini haastatteluihin.

7.2 Teemahaastattelu ja teemat

Teemahaastattelu on niin kutsuttu puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jossa haastattelu kohdennetaan ennalta määrättyihin teemoihin, joissa haastattelussa keskustellaan. Teemahaastattelu ei edellytä kokeellisesti aikaansaattaa yhteistä kokemusta, vaan se lähtee oletuksesta, jossa haastateltavan omia kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita pyritään tutkimaan teemahaastattelulla. Teemahaastattelulla tuodaan esiin haastateltavien elämysmaailmaa ja määritelmiään asioita tietyistä, ennalta määritellyistä aihepiireistä. Teemahaastattelu ei sido haastattelua tiettyyn rajapiiriin, vaan siinä on enemmänkin oleellista, että yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee teemojen mukaan. Tällä haastattelumetodilla vapautetaan tutkijan näkökulma ja tuodaan esiin haastateltavien näkökulmia. (Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. 47-48)

Toteutin haastattelun teemahaastatteluna, koska halusin käydä haastatteluissa läpi tietyt teemat ja tutkimuskysymykset, joihin hain vastausta. Kysymykset, joihin haastatteluilla haen vastausta, olivat etukäteen määriteltynä. Haastateltavat ovat saaneet katsoa teemat ja kysymykset läpi juuri ennen haastatteluaan, koska se oli heidän toiveensa, jotta he saisivat pohtia vastauksiaan laajemmin.

Kentällä toimivien poliisien haastatteluissa käytettiin kolmea eri teemaa, jotka ovat seuraavat:

Teema 1. Miten poliisit kuvaavat ammattikuntansa asenteita taparikollisia kohtaan?

Teema 2. Mitkä asiat poliisien näkemysten mukaan vaikuttavat ammattikuntansa asenteeseen taparikollisia kohtaan?

Teema 3. Miten asenteisiin voidaan vaikuttaa poliisien näkemysten mukaan?

Vastauksissa on haettu poliisin näkemystä omasta toiminnastaan, sekä haastateltavan näkemyksiä poliiseista yleisesti. Haastattelussa käytetty runko on tarkasteltavissa opinnäyteyön liitteistä.

7.3 Haastatteluiden toteutus

Tutkimus toteutettiin haastatteleamalla henkilökohtaisesti ja puhelimen tai internetin välityksellä anonyyminä kolmea eri poliisia, joilla on kokemusta kenttätyöstä. Tehtyjen haastatteluiden aikana maailmassa vallitseva Covid-19 koronavirustilanne vaikutti osaltaan siihen, ettei kaikkia haastatteluja toteutettu kasvokkain henkilökohtaisesti. Haastattelut tehtiin anonyyminä, joten haastateltavista ei tässä työssä paljasteta muuta, kuin sukupuoli, ikähaarukka, virkaikä ikähaarukkana ja lääni, jossa haastateltavat työskentelevät.

Poliisit ovat valikoituneet haastateltaviksi sen perusteella, että haastattelija on ottanut yhteyttä suoraan poliisilaitoksien kentällä työskenteleviin kyseisiin poliiseihin ja kysynyt halukkuutta osallistua haastatteluun. Haastateltavat ovat eri puolelta Suomea, eivätkä haastateltavat tunne toisiaan. Haastateltavien ikä ja virkaikä eroavat myös toisistaan.

Yhden haastateltavista tunnen sitä kautta, että olen käynyt hänen kanssaan aikoinaan samaa koulua ja tiesin hänen toimivan nykyään poliisin ammatissa. Yksi haastateltava on minulle tuttu vanhasta työpaikastani ja tiesin myös hänen toimivan poliisina kentällä. Yhteen haastateltavaan olen taas tutustunut työharjoitteluni aikana. Ketään haastateltavista ei kuulu lähipiiriini, eikä haastatteluihin näin ollen vaikuta lähipiiri -seikka.

Haastatteluiden kesto oli noin yhdestä tunnista kahteen tuntiin. Pidempiin haastatteluihin vaikutti myös osaltaan tekniset ongelmat ja tarkemmin vielä nettiyhteyden katkeilu haastattelun aikana. Haastattelut tallennettiin haastateltavien luvalla äänitteinä, jotka hävitettiin haastatteluiden litteroinnin jälkeen.

Koin litteroinnin olevan itselleni se selkeyttävin tapa lähestyä kerättyä aineistoa. Haastatteluiden litteroinnin tein sillä tavalla, että kirjasin jokaisen sanan sanatarkasti paperille, jonka jälkeen vasta aloin purkamaan sitä tähän työhön. Litteroinnin osalta voisin todeta, että se otti aikaa suunniteltua enemmän ja osoittikin olevan työläämpi, mitä olin itse ajatellut sen työllistäneen.

Litterointi on yksi tapa lähestyä aineiston purkamista. Litteroinnin avulla aineisto muuttuu helpommin hallittavaksi ja sen avulla aineistoon tutustutaan ja aineiston tarkkuus määrittyy tarkasti. Litteroinnin avulla on helpompi myös rajata käytettävää aineistoa. Litterointia ei tarvitse välttämättä tehdä koko aineistoon, riippuen materiaalin laajuudesta, vaan litteroinnin tekoon voi valita vain olennaiset osat. (Ruusuvuori ym. 2010, 13-14.) Tässä opinnäytetyössä päätin litteroida koko haastattelun, koska minusta materiaalin hallitseminen ja rajaaminen tuntui näin helpommalta.

7.4 Aineiston analyysi

Haastattelu on yleinen tiedonhankinnan muoto. Tutkimushaastattelu perustuu siihen, että haastatteluissa on kysymysten ja vastausten ketju ja haastattelija, sekä haastateltava osallistuvat haastatteluihin ja tunnistavat, sekä omaksuvat haastatteluissa ilmenneitä asioita. Haastatteluissa tutkimuskysymysten lisäksi tarvitaan vielä niin kutsuttuja analyttisiä kysymyksiä kootulle aineistolle, jotta saadaan vastaukset tutkimuskysymyksiin. Haastatteluista saatuun aineistoon tutustutaan tarkasti ja tutkimus tavallaan käynnistyy uudestaan, kun kerättyä aineistoa tarkastellaan eri tavoin. (Ruusuvuori ym. 2010, 9-10.)

Aineiston kokoamisen jälkeen siihen tutustutaan, jonka jälkeen aineisto järjestetään ja luokitellaan. Tämän jälkeen alkaa aineiston analyysiprosessi, jossa tulkitaan, sekä niin sanotusti keskustellaan aineiston kanssa. Näillä vaiheilla luodaan perusta aineiston analyysille, teemojen vertailulle ja kokonaisuuksien muodostamiselle. Aineiston ja löydösten tulkitsemisessa tulokset suhteutetaan aiempiin tutkimustuloksiin ja teoreettisiin materiaaleihin. (Ruusuvuori ym. 2010, 10.)

Aineiston luokittelu, analysointi ja tulkinta liittyvät toisiinsa, mutta ovat kuitenkin erikseen tehtäviä vaiheita. Tämän työn eri vaiheet ovat olleet seuraavat:

1. Tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten määrittäminen.
2. Aineiston valinta ja kerääminen.
3. Aineistoon tutustuminen, sen järjestäminen ja rajaaminen.
4. Aineiston luokittelu ja ilmiöiden etsiminen.
5. Aineiston analyysi, ilmiöiden vertailu ja tulkinta.
6. Tulosten kokoaminen ja tulkinta ja niiden vertailu teoriaosuuteen.
7. Teoreettinen dialogi, käytännön vaikutukset ja jatkotutkimustarpeen määrittely.

(Ruusuvuori ym. 2010, 11-12.)

Omassa työssäni haastatteluista poimin oleelliset ja keskeisimmät pääkohdat, joilla on merkitystä aihetta tarkasteltaessa. Haastatteluissa pyrin selvittämään, vastaako keräämäni

teoria haastatteluissa saatuja vastauksia ja myöskin pyrin tuomaan esiin poliisien näkemyksiä aiheesta.

Kolmen poliisin haastattelun jälkeen koin saavani hakemiini kysymyksiin vastauksia riittävästi. Viimeisen haastateltavan kohdalla jo havaitsin tietyissä kysymyksissä samankaltaisia vastauksia edellisiin haastatteluihin verraten, mutta taas tietyissä kysymyksissä vastaukset vaihtelivat paljonkin. Uskon, että vastauksiin vaikuttaa osin haastateltavien virkaikä.

Tuloksissa käsittelen haastateltavien antamia vastauksia, jonka jälkeen aineiston analyysissä vertailen haastatteluissa saatuja vastauksia keskenään ja kokoan vastauksista tuloksiin päätelmiä.

8. TULOKSET

Tuloksia esiteltäessä ja analyysin perustana on aineiston kuvaileminen. Kuvailemisella pyritään kartoittamaan henkilöiden, tai ammattikunnan ominaispiirteitä. Tuloksia esitellessä pyritään vastaamaan kysymyksiin kuka, missä, milloin, miten, kuinka paljon ja kuinka usein. Haastattelututkimuksessa pyritään kuvailemaan perusteellisesti ja kattavasti tutkimuksen kohteena olevia ilmiöitä. (Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. 145)

Haastateltavia kentällä toimivia poliiseja oli kolme. Kuvaan seuraavassa tiivistelmän omaisesti ja tiivistetysti heidän antamiaan vastauksiaan yksilöiden henkilöt seuraavasti siinä järjestyksessä, missä olen heidät haastatellut: Haastateltava 1. Haastateltava 2. Haastateltava 3. (Esimerkiksi: Haastateltavan 2 näkemyksen mukaan...). Anonymiteetin säilyttämiseksi kerron haastateltavien iän ja virkaiän ikähaarukkana ja paikkakunnan isompana aluekokonaisuutena.

8.1 Haastateltavien tausta

- *Haastateltava 1. Haastateltu videopuheluna*

Paikka: Etelä-Suomi

Ikä: 20 – 30

Sukupuoli: Mies

Virkaikä: 1 – 5 vuotta

- *Haastateltava 2. Haastateltu henkilökohtaisesti*

Paikka: Etelä-Suomi

Ikä: 30 - 40

Sukupuoli: Mies

Virkaikä: 5 – 10 vuotta

- *Haastateltava 3. Haastateltu puhelimitse*

Paikka: Länsi-Suomi

Ikä: 30 – 40

Sukupuoli: Nainen

Virkaikä: 5 - 10 vuotta

8.2 Asenne ja taparikollinen käsitteenä

Halusin haastateltavien ensiksi kuvailevan asenne -käsitettä, sekä taparikollisen -käsitettä, jotta tulisi ilmi, ymmärretäänkö käsitteet yhtäläisesti kaikkien haastateltavien kesken. Tässä opinnäytetyössä kyseiset käsitteet ovat keskeisiä ja tästä syystä halusin ottaa sen tähän omana kohtanaan.

Taparikollisen osalta kaikki haastateltavat kuvailivat yhtenäisesti käsitettä siten, että se on henkilö, joka syyllistyy toistuvasti rikoksiin.

Haastateltava 1 kuvaili asenne -käsitettä siten, että se on suhtautumista toista kohtaan ja sitä, miten on ja miten käyttäytyy tilanteessa. Haastateltava mainitsi seisomisen, puhumisen ja ilmeen olevan osa sitä, miten asenne tulee esille. Haastattelussa haastateltava mainitsi useaan otteeseen, että kuvailisi asennetta kiteytettynä seuraavasti: ”Asenne on yhtä kuin asento”.

Haastateltava 2 kuvaili asenne -käsitettä siten, että se on jo olemassa olevaa suhtautumista johonkin ihmiseen, tai asiaan.

Haastateltava 3 kuvaili asennetta siten, että se on mielikuva, mikä tulee toisesta, ja miten siihen asiaan suhtautuu.

8.3 Haastatteluissa saadut vastaukset

Esittelen tämän otsikon alla kolmen haastateltavan näkemyksiä asioita, joissa he kertoivat asenteista ja siihen liittyvistä seikoista. Seuraavissa kappaleissa on siis ainoastaan haastateltavien mietteitä aiheesta. Käsittelemäni alla yleisesti haastatteluissa esiin tuotuja asioita ja jäljempänä käsittelemäni tarkemmin vielä tutkimuskysymyksiin suoraan liittyviä asioita. Kaikkea haastatteluissa kerrottuja asioita en tuo tähän tekstiin, mutta saadakseni mahdollisimman rikkaan näkemyksen haastateltavilta, tuon esiin heidän näkemyksensä seuraavasti:

8.3.1 Haastateltavan 1 näkemykset

TEEMA 1: MILLAISIA ASETEITA POLIISEILLA ON TAPARIKOLLISIA KOHTAAN

Haastateltava 1 kertoi haastattelussaan, että on tärkeää pyrkiä suhtautumaan kaikkeen hyvällä asenteella. Poliisin ammatissa on hyvä olla tiettyssä tilanteissa aika ilmeetönkin, mutta sitten taas tiettyssä tilanteessa tosi eläytyväinen. Hyvä ja positiivinen asenne jää mieleen vuorovaikutustilanteissa.

Haastateltava kertoi hänen ja taparikollisten kohtaamisten olleen pääasiassa positiivisia. Yksi tärkeä seikka on ”avata peli” oikein, koska se määrittää sen, kuinka tilanne lähtee etenemään. Jokaisessa kohtaamisessa tulisi lähteä nollassa, eikä anna vanhojen

kohtaamisien vaikuttaa käsillä olevaan kohtaamiseen. Ensivaikutelma on tärkeä ja se näkyy asenteessa.

”Ennakkoluulottomasti kohtaamaan”. Haastateltava kuvasi omaa asennettaan siten, että hän asennoituu taparikollisia kohtaan mielenkiinnolla. Jos hän ei ole kohdannut henkilöä aikaisemmin, mutta on kuullut hänestä puhuttavan, pyrkii hän olemaan huomiomatta niitä ja pyrkii itse määrittelemään henkilön hänet kohdatessaan.

Haastateltava pyrkii vuorovaikutustilanteissa taparikollisten kanssa kiinnittämään huomiota asentoonsa ja olemukseensa. Pyrkimyksenä on rento, mutta kuitenkin määrätietoinen asento ja olemus ja yllättäviinkin tilanteisiin pystyy vastaamaan nopeasti.

Negatiivisissa vastaanotoissa haastateltava pyrkii itse olemaan rauhallinen ja positiivinen. Jos vastapuoli jatkaa negatiivista asennettaan, hän voi kokeilla esimerkiksi äänen korotusta tai jyrkempää asennetta. Myös huumorin käyttö tietyissä tilanteissa voi olla paikallaan. Haastateltavan kertoman mukaan usein tilanne menee kuitenkin niin, että ”sitä saa mitä tilaa”. Loputtomiin ei huonoasenteisiakaan asiakkaita kuunnella.

Muiden poliisien asenteita taparikollisia kohtaan haastateltava kuvailee pääasiassa positiiviseksi. Varsinkin pitkällä virkaiällä varustautuneet konstaapelit ovat taitavia kohtaamaan ihmisiä ja jo tutuiksi tulleita taparikollisia ja usein asiat hoituvatkin pääsääntöisesti ongelmitta.

TEEMA 2: MITKÄ ASIAT VAIKUTTAVAT POLIISIEN ASENTEISIIN

Muiden poliisien kohdalla haastateltava koki, että rikostausta vaikuttaa poliisien asenteisiin. Rikollisen asenteet poliisia kohtaan ovat haastateltavan mukaan pääasiassa huonoja, mutta suurin osa peittää sen, koska haluaa tulla poliisien kanssa toimeen ja hoitaa asiansa. Toisin sanoen, he tuovat esiin hyvän asenteen, vaikka pohjalla olisikin huonompi asenne. Rikollistenkin asenteeseen vaikuttaa päihtymystila, elämäntilanne, velkatilanne, poliisin asenne heihin, sekä moni muu asia. Molempien osapuolien tietäessä pelisäännöt, kohtaamisetkin yleensä sujuvat hyvin.

Haastateltava näki, että hänen ja muidenkin poliisien asenteeseensa vaikuttaa eniten toisen osapuolen asenne. Heilläkin on erilaisia asenteita ja ns. hyviä ja huonoja päiviä. Muita pienempiä tekijöitä, jotka voivat mahdollisesti huomaamattaan vaikuttaa kaikkiin, ovat nälkä ja pitkät työvuorot. Myöskin stressi voi vaikuttaa, mutta myöskin niin sanotusti suoritusta parantavana tekijänä. Muina vaikuttavina tekijöinä voisi haastateltavan mukaan olla elämäntilanne ja siinä tapahtuvat asiat. Yksi myös suurimmista vaikuttavista tekijöistä asenteeseen on myös työyhteisön hyvinvointi, mikä vaikuttaa jaksamiseen ja sitä kautta työmotivaatioon ja asenteeseen.

Huonoasenteisten poliisien asenne voisi haastateltavan mukaan johtua omista henkilökohtaisista ongelmista, tai sitten ammatin tuoma kynnisyyskin voi olla huonon asenteen taustalla.

TEEMA 3: MILLAISILLA KEINOILLA ASETEISIIN VOIDAAN VAIKUTTA

Asenteisiin molemmin puolin voitaisiin haastateltavan mukaan vaikuttaa sillä, että osapuolet ymmärtäisivät asetelman poliisi – rikollinen. Myöskin toisen kohtelu ihmisenä ja aiemmat ja tulevat positiiviset kohtaamiset vaikuttavat. Niihin tulisi siis panostaa.

Oman asenteen haastateltava kokee hyväksi, mutta asenteeseen voisi negatiivisesti vaikuttaa työyhteisön hyvinvointi, jos se tulisi kyseeseen. Huonoa asennetta ylipäättänsä voi kuitenkin olla vaikea muuttaa.

Haastateltava näki, että ns. asenne- ja ammattietiikka-koulutuksilla voisi olla positiivisia vaikutuksia, kun ne kohdistetaan poliisin ammattiin opiskeleville. Tällöin koulutus tulisi aikaisessa vaiheessa, jotta opiskelijat ns. kasvaisivat oikea-asenteisiksi. Myöskin esimerkiksi vapaavalinnaisissa kursseissa voisi olla vaihtoehtona ns. asennekoulutus -kurssi.

8.3.2 Haastateltavan 2 näkemykset

TEEMA 1: MILLAISIA ASETEITA POLIISEILLA ON TAPARIKOLLISIA KOHTAAN

Haastateltava kuvasi huonoa asennetta siten, että kun ei pystytä objektiivisesti suhtautumaan tapahtuneeseen ja annetaan oman tunnetilan näkyä ja pyritään purkamaan sitä vastapuoleen. Hyvä asenne taas olisi sitä, että kohdataan tilanteet ja ihmiset yksittäisinä ja yksilöinä ja pyritään ymmärtämään myös vastapuolta.

Haastateltava kuvaa kohtaamisiaan taparikollisten kanssa siten, että niitä on paljon erilaisia. Yleensä hän pystyy suhtautumaan tilanteeseen, kuin kenen tahansa kohtaamiseen vallitsevissa olosuhteissa. Haastateltava kertoi rehellisen ja hyvän ilmaisen: ”Ihminen kun olen, joskus käy niin, että sitä on vaan kyllästynyt ja antaa sen näkyä kanssakäymisessä.”

Haastateltava kertoo, että asia on myös päinvastoin taparikollisen suunnasta. Heillä kohtaamisissa on läsnä myös päihtymystilan tuomat vivahteet. Eli kohtaamiset voivat vallitsevasta päihtymystilasta johtuen olla mitä tahansa, eikä niitä voi aina ennakoida. Toisilla taas voi vaikuttaa järjestyneen rikollisryhmän tuomat paineet/velvoitteet kuten; ei puhuta mitään ylimäärästä, ei juuri kommentoida mitään.

Vastapuolen ollessa huonoasenteinen, voi se vaikuttaa haastateltavaan siten, että ylimääräinen vaihtoehtojen ja pitkän puhutuksen taktiikka jää pois, jos se käy heti alkuunsa selväksi, että taparikollinen on omalla asenteellaan tehnyt selväksi, että ei puhu poliisille, tai muutenkaan reagoi mihinkään mitenkään, tai on hyvin vastahakoinen kaiken suhteen, vain koska on poliisin kanssa tekemisissä.

Haastateltava kuvaa omaa asennettaan taparikollisiin siten, että yleisesti ajateltuna taparikollisten olemassaolo voi jopa vähän ärsyttää, mutta miettiessä asiaa syvällisemmin, monella heistä on tapahtunut aika paljon elämässä ja valittuun ”uraan” löytyy tätä kautta

hieman jopa ymmärrystä. Ihmisiähän kaikki ollaan kuitenkin. Haastateltava pyrkii lähtökohtaisesti siihen, ettei oma asenne näy käytöksessä. Jos se näkyy, voisi hän kuvitella, että se näkyy närkästymisenä, tai jonkinasteisena pinnan kiristymisenä.

Kohtaamisissa haastateltava kuvaa, että pystyy yleensä kuitenkin pitämään pokerinaaman ja suhtautumaan taparikolliseen, kuten kehen tahansa. Joskus kuitenkin taparikollisen mahdollinen provosointi voi mennä ihon alle ja ”huonoon asenteeseen” tulee mentyä tätä kautta mukaan.

Muiden poliisien asenteita haastateltava kuvaa siten, että asenteita on varmasti yhtä paljon, kuin on poliisejakin. Kaikki ollaan ihmisiä niin poliisit, kuin taparikollisetkin. Hänen mukaansa voi olla, että joillain poliiseilla asenne voi näkyä sillä tavalla taparikollisten kanssa, ettei puhutuksia välttämättä tehdä ja ratkaisu toimenpiteistä luodaan välittömästi pään sisällä, vaikkei kokonaiskuva tilanteesta olisi edes selvillä.

Haastateltavan mukaan on myös niitä poliiseja, jotka ymmärtävät sen, että asiat riitelevät, ei henkilöt ja näinhän se pitääkin olla poliisin työssä. Yleensä nämä poliisit pystyvät hoitamaan tehtävät taparikollisten kanssa siten, etteivät anna pelkän taparikollisen statuksen, tai asenteen mennä ihon alle. Myös molempien aiemmat kohtaamiset vastakkaisen osapuolen kanssa vaikuttavat osaltaan.

Yleisesti ottaen haastateltava kuvailee muiden poliisien asenteita siten, että valtaosa hoitaa tehtävät, joissa kohdataan taparikollisia hyvällä asenteella, mutta on kuitenkin persoonia, joiden asenteessa olisi parantamisen varaa.

TEEMA 2: MITKÄ ASIAT VAIKUTTAVAT POLIISIEN ASETEISIIN

Haastateltava kertoo haastattelussaan, että hänen asenteeseensa vaikuttaa tehtävän alkutiedot, eli miksi ollaan taparikollisen kanssa tekemisissä. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat olosuhteet, henkilöt, päihtymystila, sekä vastapuolen käytös poliisia kohtaan. Haastateltava pyrkii itse ajattelevan asian niin, että mahdollinen huono käytös kohdistuu hänen kantamaansa virkamerkkiin, eikä henkilöidy häneen. Omaan asenteeseen vaikuttaa haastateltavan mukaan jonkun verran varmasti sekin, mitä taparikollinen on tehnyt, tai miten hän on edellisillä kerroilla käyttäytynyt. Rikollisen asenteeseen taas voi vaikuttaa monikin eri seikka, kuten miksi poliisin kanssa ollaan tekemisissä, päihtymystila, millä laajuudella poliisi puuttumaan, tai rajoittamaan hänen perusoikeuksiaan.

Haastateltava kuvaa taparikollisten asenteita poliiseja kohtaan yhtä vaihteleviksi, kuin mitä poliisienkin asenteet. Kokemuksia asenteista hänellä on monenlaisia; Vähäsanaisista paljonkin puhuviin. Osa haluaa peittää halveksivansa poliisia ja osa taas haluaa tuoda sen esille. Haastateltava kommentoikin, että näistä on pääteltävissä, että taustalla on joku valittu tai muovautunut asenne. Kaikista edellä mainituista hänellä on kokemusta.

Taparikollisten asenteella on suuri vaikutus. Taparikollisten asenne onkin usein sellainen, että poliisi häiritsee ja vaikeuttaa toistuvasti heidän elämäänsä. Haastateltavan sanoin kiteytettynä lainaus taparikollisen asenteesta: ” Kokonaisvaltaisesti koen, että poliisi on

yksi niistä instansseista, mitkä vaikeuttavat eniten taparikollisen elämää. Tämä kertoo sen, minkälainen siis on taparikollisen asenne poliisia kohtaan useimmiten.”

Kokonaisvaltaisesti poliisien asenteisiin vaikuttavista seikoista haastateltava kokee, että henkilökohtainen motivaatio vaikuttaa paljon, sekä jokaisen omat elämäkokemukset vaikuttavat jokaisen omiin asenteisiin osaltaan. Muita tekijöitä olivat työyhteisön ilmapiiri, ammattitaito, sekä arvostus tehdystä työstä. Asenteita huonontavina tekijöinä haastateltava näki taparikollisen huonon asenteen ja suhtautumisen yhteiskunnan rakenteisiin ja lainsäädäntöön, mutta myös moni voi suhtautua taparikollisen asenteeseen eri tavalla.

TEEMA 3: MILLAISILLA KEINOILLA ASETEISIIN VOIDAAN VAIKUTTAA

Taparikollisten asenteisiin voisi vaikuttaa yksinkertaisesti se, että he jättäisivät rikollisen elämän taakseen ja sen myötä suhtautuminen poliisiin olisi myönteisempää. Toisena keinona hän näki, että poliisin toiminta pystyttäisiin pitämään aina kaiken päivänvalon kestäväenä. Tähän haastateltava kuitenkin lisäsi, että poliisitkin ovat kuitenkin vain ihmisiä ja ovat alttiita tekemään virheitä, tai syyllistymään rikkeisiin.

Kaikkea koulutusta haastateltava piti hyödyllisenä. Tänä päivänä poliisit ovatkin enemmän eettisesti toimivia ja haastateltava uskookin sen johtuvan ammattietiikan ja asennekoulutusten lisäämisestä Poliisiammattikorkeakoululla.

Haastateltava kokee, että hänellä on mahdollisesti jonkinlainen tietty lievä ennakoasenne taparikollisia kohtaan johtuen siitä, että hän on ollut heidän kanssaan paljon tekemisissä negatiivisissa merkeissä. Haastateltava kokee pitävänsä yllä niin sanotusti ajattelumallia, jossa taparikollisten kohtaaminen ja tekemiset eivät liity suoraan häneen itseensä, vaan poliisiin ammattiin ja on hyvä muistaa sekin, että useilla taparikollisilla on liuta ongelmia taustalla, mikä osaltaan vaikuttaa siihen, että he ovat taparikollisia. Tällainen ajattelumalli voi entisestään ehkä inhimillistää taparikollista ja tätä kautta lieventää omaa ajattelua.

Haastateltava näki, että huonot kokemukset poliisin kanssa, voivat huonontaa entisestään rikollisen asennetta, ja taas hyvät kokemukset joidenkin rikollisten kohdalla mahdollisesti parantaa asennetta, mutta tässä kohdalla haastateltava koki, että se ei ole kovinkaan todennäköistä ja tämän näkemyksen hän uskoi johtuvan omasta asennoitumisestaan, kun hän ei tällaiseen valaistumiseen ja paremman asenteen kehittymiseen jaksa uskoa.

Rikollisia kohdatessaan haastateltava toivoisi, että osapuolet ymmärtäisivät, että asiat riitelevät, eivät ihmiset näiden roolien sisällä. Yleisesti ottaen haastateltava uskoo muidenkin poliisien olevan hänen kanssaan samoilla linjoilla asenteisiin vaikuttavista tekijöistä.

8.3.3 Haastateltavan 3 näkemykset

TEEMA 1: MILLAISIA ASETEITA POLIISEILLA ON TAPARIKOLLISIA KOHTAAN

Haastateltava kertoi, että hyvään, tai huonoon asenteeseen vaikuttaa asiakkaan kohtaamiseen liittyvät seikat. Jos vastapuoli lähtee matkaan heti huonolla asenteella, niin kyllä yleensä metsä vastaa niin, kuin sinne huudetaan. Hänen mukaansa ei häneltäkään kovin hyvää palvelua tule takaisin, jos lähtökohtaisesti asiakkaan asenne on heti huono.

Haastateltava kuvasi kohtaamisiaan taparikollisten kanssa siten, että heidän kanssaan on helppo toimia. Yleensä taparikolliset kuitenkin tietävät, miten asiat etenevät, koska he ovat olleet niin paljon poliisin kanssa tekemisissä. Turhauttavaa on se, että poliisit ovat aina sen saman taparikollisen kanssa tekemisissä, joka tehtailee aina varkauksia sarjatuotantona ja aina heiltä saa seinäkiiston tapahtumiin. Jos hänelle puhutaan heti alusta lähtien negatiivisesti ja valheellisesti, niin ei hänen tarvitse poliisinakaan sellaista kuunnella.

Haastateltava kuvasi omaa asennettaan taparikollisia kohtaan siten, että taparikolliset ovat poliisin asiakkaita ja heidän kanssaan on tultava toimeen. Aina ei jaksakaan laittaa energiaa kovin paljoa esimerkiksi hoitoon ohjattavan kanssa, jos hänelle on annettu jo viidet sakot puolen vuoden sisään samasta aiheesta. Uskoa siihen, että henkilö kääntäisi niin sanotusti kelkkansa toiseen suuntaan, ei hänen mukaansa paljoa ole.

Haastateltava kertoi, että hoitaa tehtävänsä kuitenkin protokollan mukaisesti, eli työt hoidetaan niin, kuin ne kuuluvat hoitaa. Hänen tehtävänsä ei kuitenkaan ole tuomita ketään. Huonoasenteisten taparikollisten kohdalla hän kertoo, että silloin ei tarvitse olla ystävällinen, jos taparikollisen asenne on heti negatiivista haukkumista. Jos esimerkiksi taparikollisella on heti alusta lähtien huono asenne, ja hän kyselee esimerkiksi tupakalle pääsemisestä, niin taparikollinen saa vastaukseksi ei.

Haastateltava näki, että poliisien asenne yleisesti on aika lailla samanlainen, mitä hänellä itsellään, riippuen tietysti henkilöistä. Osa on sellaisia, että he jaksavat jaaritella taparikollisten kanssa vähän kauemmin ja osa taas menee niin sanotusti lyhyemmällä kaavalla. On vaikea tehdä sellaista jakoa, että hän ja muut.

Haastateltavan näkemyksen mukaan lähes kaikkien poliisien mielestä on aika turhauttavaa, että se on aina se yksi ja sama henkilö, joka työllistää monta ihmistä. Ja tällä yhdellä henkilöllä ei ole aikomustakaan muuttaa käytöstään tai tapojansa toimia.

”Metsä vastaa niin, kuin sinne huudetaan”. Asiallisesta käytöksestä saa asiallista palvelua ja päinvastoin.

TEEMA 2: MITKÄ ASIAT VAIKUTTAVAT POLIISIEN ASETEISIIN

Haastateltava koki, että asia, minkä kanssa ollaan tekemisissä taparikollisen kanssa vaikuttaa osaltaan poliisin asenteeseen ja myöskin se, että onko tilanne selvä, vai epäselvä

ja epäilyn antama mahdollinen seinäkiisto selvissä tapauksissa. Ylipääntensä siis vastapuolen asenne ja heidän kohtaamisensa poliisin kanssa vaikuttaa. Taparikollisessa poliisin asenteeseen voi vaikuttaa taparikollisen päihtymystila, eli päivän kunto niin sanotusti.

Taparikollisten asenteisiin voi taas vaikuttaa monikin tekijä; minkälaista kohtelua se on aikaisemmin saanut viranomaisten kanssa, eli jos taparikollinen on saanut mielestään asiallista kohtelua, niin onhan se todennäköisesti yhteistyökykyisempi, kuin että se viimeisin kokemus olisi tosi huono. Ja taparikollisen mielestä poliisilta saatu mahdollinen huono kohtelu heijastuu taas takaisinpäin taparikollisen käytöksessä ja asenteessa. Taparikollisillakin on monenlaisia asenteita ja niitä on vaikea ruveta yksilöimään.

Haastateltava kuvaisi taparikollisten asenteita poliiseja kohtaan vähän tapauskohtaisiksi. Jotkut ovat enemmän poliisivastaisia, kun toiset. Ja eivät taparikolliset yhteiskunnan normeista kauheasti välitä.

Haastateltava näki, että poliisien asenteisiin voi vaikuttaa monikin tekijä, mutta ainakin samat asiat, mitkä hänen omaan asenteeseensa vaikuttaa, vaikuttaa varmastikin myös kaikkiin muihinkin poliiseihin.

Mahdollisten huonoasenteisten poliisien kohdalla haastateltava näki, että syynä voisi olla virkavuosien tuomat kokemukset. Ja ihan vain jo luonnekysymyksenä se, että jotkut ovat pitkäpinnaisempia, kuin toiset. Toimintatapoja ja asioita on vaikea lähteä tarkkaan yksilöimään.

TEEMA 3: MILLAISILLA KEINOILLA ASETEISIIN VOIDAAN VAIKUTTAA

Haastateltava näki, että aikaisemmat kokemukset vaikuttavat varmasti ja jos taparikollinen on niin sanotusti vasta uransa alkutaipaleella ja on saanut asiallista kohtelua, niin ehkä jatko voi olla helpompaa tulevaisuuden kohtaamisien kanssa.

Haastateltava näki, että koulutuksilla voitaisiin saada aikaan positiivisiakin tuloksia, mutta kouluttajan tulisi olla poliisitaustainen henkilö, jolla olisi paljon käytännön kokemusta rikollisista ja heidän kohtaamisistaan kentällä toimivan poliisin roolissa.

Haastateltava kertoo, että poliisina ollessaan on oltava tarkka omasta käytöksestään, koska kuitenkin oikeusyksikkökin valvoo, etteivät poliisit menettele virheellisesti. Käytös pitää olla aina oikeudellisesti perusteltavissa ja tähän tuleekin panostaa.

Haastateltavan mielestä yksi tai useampi negatiivinen kokemus voi vaikuttaa, tai muuttaa taparikollisen asennetta poliisia kohtaan, mutta taas yhden tai muutaman positiivisen kohtaamisen rikollisten asenteiden muuttamisen osalta, ylttäisikö vaikutus koko poliisiorganisaatiota kohtaan, vai vaan sitä tiettyä poliisimiestä kohtaan, jolta se on saanut sitä hyvää asennetta ja hyvää palvelua mielestään. Se, että vaikuttaako muutama positiivinen kohtaaminen niin laajasti, niin haastateltava ei jaksa uskoa siihen varsinkin, jos taparikollisella on entuudestaan huono asenne.

Taparikollisia kohdatessaan haastateltava toivoisi taparikollisilta niin sanotusti työturvallista kohtaamista; Eli kerrotaan rehellisesti mitä taskuissa on ja käyttäytyään niin, ettei kenellekään satu vahinkoja. Rehellisesti asioista kertominen lisää luottamusta puolin ja toisin.

Haastateltava näkee yleisesti kentällä toimivien poliisien asenteet olevan pääasiassa hyviä, eikä näe asenteille tarvetta muuttaa. Ihmisiä on eri luonteisia ja ne voivat näkyä poliisien toimintatavoissa ja pitkä- tai lyhytpinnaisuudessa.

9. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on tuottaa laadullisesta aineistosta yhdisteleviä havaintoja. Aineistosta yritetään määritellä keskenään keskustelevia ja vertailukelpoisia havaintoja. Aineistosta pyritään löytämään yhteisiä tekijöitä ja niitä vertaillaan kerättyyn teoriaosuuteen. Tuloksissa ja johtopäätöksissä voi olla myös poikkeuksellinen havainto verrattuna teoriaan. (Alasuutari 2011, 212.)

Tässä luvussa esittelen haastatteluiden vastauksista tehtyjä johtopäätöksistä, vertailen niitä keskenään ja myös kerättyyn teoriapohjaan. Johtopäätöksien esittelyn jälkeen pohdin opinnäytetyö prosessia kokonaisuudessaan, toteutettua tutkimusmenetelmää ja koko prosessin onnistuvuutta. Pohdin myöskin omaa toimintaani ja sitä, mitä olisin mahdollisesti siinä muuttanut, tai kehittänyt.

9.1 Miten poliisit kuvaavat ammattikuntansa asenteita taparikollisia kohtaan?

Haastateltava 1 kuvasi omaa asennettaan taparikolliseen positiiviseksi ja kohtaamisia rennoksi ja ennakkoluulottomaksi. Muiden poliisien asenteita haastateltava 1 kuvasi hyväksi, positiiviseksi, ammattitaitoiseksi ja kohtaamisia pääosin rennoiksi.

Haastateltava 2 kertoi, että häneltä löytyy ymmärrystä taparikollisuuden taustatekijöihin. Haastateltava 2 kuvasi omaa asennettaan hyväksi ja omia mahdollisia ennakkoasenteitaan lieviksi. Poliisien asenteita yleensä haastateltava 2 kuvasi siten, että asenteita on monia, mutta pääasiassa poliisit hoitavat työtehtävänsä hyvin asenteesta riippumatta.

Haastateltava 3 taas kuvasi omaa asennettaan taparikollisiin siten, että heidän kanssaan on tultava toimeen, vaikka se välillä turhauttaakin. Työt hoidetaan kuitenkin protokollan mukaan. Haastateltava koki muillakin poliiseilla olevan samanlainen asenne, kuin hänellä itsellään. Erona oli se, toimiiko poliisi tilanteissa pitkän-, vai lyhyen kaavan mukaisesti.

Haastatteluista saaduista vastauksista voisi päätellä, että asenteita voi poliiseilla olla monenlaisia, mutta työtehtävien hoitaminen tehdään pääsääntöisesti kuitenkin asiallisesti ja hyvin. Jokainen haastateltava näki asian niin, että poikkeustapauksia löytyy poliiseistakin, mutta valtaosa hoitaa työnsä, niin kuin kuuluu hoitaa. Haastateltavat näkivät oman asenteensa olevan kuitenkin asianmukaisia, eivätkä he kokeneet tarvitsevansa muutosta asenteeseensa.

Haastateltavista ensimmäisellä on lyhyempi virkaikä, mitä kahdella jälkimmäisellä haastateltavalla. Tämä näkyi mielestäni vastauksissa jonkun verran siten, että lyhyemmällä virkaiällä varustautuneet poliisit olisivat liikkeellä positiivisemmalla ja ehkä vähän toiveikkaammalla asenteella, kuin pidemmällä virkaiällä varustutuneet. Pidempi virkaikä mielestäni näkyi joissakin vastauksissa lievänä kyynisyytenä, sekä sillä lailla, että usko taparikollisten asenteiden, tai tapojen parantamiseen oli kahdella jälkimmäisellä haastateltavalla heikompi, kun taas ensimmäinen haastateltava jaksoi enemmän uskoa hyvien kohtaamisien vaikuttavan asenteisiin positiivisesti laajemminkin. Kokonaisuudessaan näkisin haastatteluiden perusteella, että lyhyemmällä virkaiällä

varustautunut poliisi olisi liikkeellä hieman positiivisemmalla ja toiveikkaammalla asenteella, kuin pidemmällä virkaiällä varustautuneet poliisit. Pidemmän virkauran omaavat eivät usko enää asenteiden parantamiseen positiivisilla kohtaamisilla yhtä paljon, kuin nuoremman virkaiän omaava poliisi.

Taas muiden poliisien osalta näkisin haastatteluiden perusteella, että poliisit kohtaavat taparikollisia asianmukaisella asenteella näyttämättä omaa henkilökohtaista asennettaan, mutta jos asenne taparikollisen suunnasta on huono, niin haastateltavat kertoivat yhtenevästi, että silloin myöskin poliisin asenne ja toimintatavat muuttuisivat sen mukaisesti. Kommentti; ”Niin metsä vastaa, kun sinne huudetaan” tuli jokaisen haastateltavan suusta tavalla tai toisella. Tähän liittyen myös vastaukset ja aikasemmat tutkimukset kohtasivat vastavuoroisuussäännön osalta. (Cialdini 2011, 17-18). Yhteenvedonä näkisin, että haastateltavat poliisit kokevat yleisesti poliisin asenteen hyvänä ja ammattimaisena.

9.2 Mitkä asiat poliisien näkemyksien mukaan vaikuttavat ammattikuntansa asenteisiin taparikollisia kohtaan?

Haastateltava 1 kertoi, että vastapuolen asenne vaikuttaa, mutta siihen voi poliisi itse vaikuttaa keskustelun avauksella ja omalla rauhallisuudellaan. Muita asenteeseen vaikuttavia tekijöitä olivat nälkä, väsymys, pitkät työvuorot, stressi ja henkilökohtainen elämäntilanne.

Haastateltava 2 kertoi omaan asenteeseensa vaikuttavia seikkoja olevan tilanteen lähtötiedot ja tilanteen olosuhteet, vastapuolen päihtymystila, käytös ja se, mitä henkilö on mahdollisesti tehnyt, tai miten hän on edellisillä kerroilla käyttäytynyt. Muiden poliisien asenteisiin vaikuttaa edellä mainittujen asioiden lisäksi henkilökohtainen motivaatio työhön, työilmapiiriarvostus tehdystä työstä ja oma ammattitaito suhteessa tehtäviin.

Myös haastateltava 3 kertoi yhteneväisesti haastateltavan 2 kanssa tilanteen alkutietojen ja vastapuolen asenteen vaikuttavan hänen asenteeseensa. Myös tilanteen selvyys, tai epäselvyys vaikuttaa osaltaan. Haastateltava 3 näki samojen tekijöiden, mitä hänellä itsellä, vaikuttavan muidenkin poliisien asenteeseen.

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että vastapuolen asenne ja käytös olivat yksi isoimmista asioista, mikä vaikuttaa omaan ja muidenkin poliisien asenteeseen paljoltikin. Myös aikaisemmin tässä työssä esiteltiin teoria, jonka mukaan oma asenteemme heijastaa toiseen, esimerkiksi siten, että jos olet ärsyyntynyt, levität muihinkin ärtyneisyyttä. (Dunderfelt 2009, 88).

Aikaisemmissa tutkimuksissa on tutkittu vastavuoroisuudensäätöä, joka on meissä kaikissa vahvana. Vastavuoroisuuden sääntö tarkoitti sitä, että saadessasi toiselta osapuolelta negatiivista, tai positiivista vastaanottoa, tunnet vahvana velvoitteen maksaa toiselle osapuolelle samalla tavalla, hyvässä, tai pahassa. (Cialdini 2011, 17-18.) Tältä osin aikaisempi tutkimus ja haastatteluissa saadut vastaukset kohtaavat yhtäläisesti.

Kaikki haastateltavat kertoivat myös yhteneväisesti, että taparikollisen päihtymystila vaikuttaa myös osaltaan rikollisen asenteisiin ja toimintatapoihin ja sitä kautta myös poliisien asenteisiin.

Oli poliisi sitten juuri aloittanut, tai jo pidempään ammatissa työskennellyt, olivat kaikki haastateltavat samaa mieltä siitä, että negatiivisilla kohtaamisilla rikollisten kanssa on asenteita huonontava vaikutus ja eroavia vastauksia oli positiivisten kohtaamisten osalta siltä osin, että ensimmäinen haastateltava, jolla virkaikää on vähemmän, kuin kahdella muulla, uskoi enemmän positiivisten kohtaamisen asenteita parantaviin vaikutuksiin, kun taas haastateltava 2 ja 3 eivät uskoneet enää niinkään paljoa. Tässä työssä asenne- käsitteen määrittelyssä kerrottiin, että asenne liittyy keskeisesti menneeseen ja aikaisempiin kokemuksiin (Honkanen 2016, 74). Tältä osin haastatteluiden vastaukset myös vastaavat aikaisempia tutkimuksia. Tästä heräsi ajatus, että vaikuttaako pidemmän virkauran omaavien asenteisiin se, että heillä on enemmän negatiivisia kohtaamisia, eli enemmän huonoja aikaisempia kokemuksia taparikollisten kanssa, kuin nuoremmalla virkaiällä varustautunut poliisi. Ja koska menneessä tapahtuneet asiat vaikuttavat teorian mukaan asenteeseen, niin ovatko nämä kahden poliisin monet negatiiviset kokemukset syynä heidän asenteeseensa, jossa he eivät enää niinkään vahvasti usko positiivisten kohtaamisten vaikutuksiin? Uskoisin itse, että tällä asialla on vaikutusta.

Kaikki haastateltavat vastasivat myös yhtenäisesti siihen, että miten poliisi kohtaa heidän näkemyksiensä mukaan ei-rikollistaustaiset asiakkaat. Vastaus oli kaikilla sama; Poliisit kohtaa heidät samalla tavalla, kuin kenet tahansa muun. Sillä, onko henkilöllä rikollista taustaa, ei ole merkitystä. Enemmänkin sillä nähtiin olevan merkitystä, miten asiakas asennoituu poliisiin. Myös aikaisemmin mainitsemani vastavuoroisuuden teoria pätee tässäkin asiassa (Cialdini 2011, 17-18).

Tästä voisi päätellä, että rikollinen tausta ei ole niinkään poliiseille se merkityksellinen asia asenteen kannalta, vaan merkityksellisimmäksi ja asenteeseen vaikuttavimmaksi asiaksi nousi esiin monesti haastatteluidenkin aikana juuri se vastapuolen asenne ja taustalla olevat kokemukset.

Kun verrataan haastatteluissa saatuja vastauksia työssä esiteltyihin aikaisempiin tutkimuksiin, oli havaittavissa samoja asenteeseen vaikuttavia seikkoja. Näitä olivat siis seuraavat seikat; Aikaisemmissa tutkimuksissa kerrottiin, että omaan käytökseen vaikuttaa vastapuolen käytös (vastavuoroisuusteoria). Tämä asia nousi myös haastatteluissa esille. Rikollisen ja poliisienkin käytökseen nähtiin haastatteluissa vaikuttavan menneisyys ja aikaisemmat kokemukset elämässä. Aikaisemmissa tutkimuksissa tuli esiin myös se, kuinka omat kokemukset ja menneisyydessä tapahtuneet asiat ohjaavat asennettamme (Honkanen 2016, 74) ja (Rauhala 2017, 18-19.) ja sitä kautta käyttäytymismalliamme, eli skriptejämme eri tilanteissa (Dunderfelt 2009, 43-44).

Muita vaikuttavia tekijöitä asenteeseen aikaisemmissa tutkimuksissa ilmeni väsymys, stressi, työhyvinvointi, jotka nousivat esiin myös haastatteluissa. Stressin, kiireen ja väsymyksen vaikutuksista asenteisiin todettiin olevan myös vaikutusta (Ellonen ym. 2000, 110-111). Työhyvinvointi ja jaksaminen työssä nähtiin yhtenä tärkeänä vaikuttajana asenteeseen, joka tuli esiin myös teoriaosuudessa. Työyhteisöstä ja työhyvinvoinnista esitettiin asenteeseen vaikuttavina tekijöitä myös aikaisemmissa tutkimuksissa

(Kangastupa V. ja Kinnunen S. 2018, 14-15). Näiltäkin osin haastatteluiden vastukset ja aikaisemmat tutkimukset kohtasivat.

9.3 Miten asenteisiin voidaan vaikuttaa poliisien näkemysten mukaan?

Haastateltavan 1 näkemysten mukaan asenteisiin voitaisiin vaikuttaa sillä, että kohtelee ihmistä ihmisenä. Aikaisemmissa tutkimuksissa kerrottiin, kuinka keskustelukumppania tulisi aina kunnioittaa ja muistaa kolme hyvää sääntöä provokaation välttämiseksi: kuunteleminen, kiinnostus ja kiireettömyys. (Ellonen ym. 2000, 101). Haastateltavan mukaan aiemmat kohtaamiset vaikuttavat, joten kohtaamisiin taparikollisten kanssa tulisi panostaa. Etiikkaan ja asenteeseen liittyviä koulutuksia lisäämällä ja työyhteisön hyvinvointiin panostamalla voidaan myöskin saada positiivisia vaikutuksia asenteisiin.

Haastateltavan 2 näkemysten mukaan poliisien tulisi panostaa siihen, että toiminta pystyttäisiin pitämään aina kaiken tarkastelun kestäväenä. Haastateltava 2 kokee myös, että kaikki koulutus on hyödyllistä. Haastateltava 2 myös kertoi, että aika ajoon on hyvä muistutella itseään siitä, että taparikollisten kohtaaminen ja tekemiset eivät liity suoraan haastateltavaan henkilökohtaisesti, vaan hänen ammattiinsa. Tällaisella ajattelumallilla voi entisestään inhimillistää taparikollista ja tätä kautta lieventää omaa ajattelua.

Haastateltavan 3 mukaan taparikollisen hyvä kohtelu jo hänen ”uransa” alkutaipaleelta asti voisi vaikuttaa tulevaisuudessa taparikollisen asennoitumiseen poliisia kohtaan. Koulutuksella haastateltava 3 näki myöskin olevan mahdollisesti jonkun verran hyötyä. Haastateltava 3 kertoi samoin, kuin haastateltava 2, eli oma toiminta tulee pitää tarkastelun ja oman moraalin kestäväenä, jolloin toiminta olisi myös etiikkasäännösten mukaista.

Yhteenvedona voisi vastauksista päätellä, että poliisien asenteissa ei ole haastateltavien näkemysten mukaan suurempia tarpeita muutoksille. Asenteisiin vaikuttaessa voisi enemmänkin keskittyä koulutusvaiheessa oleviin poliisiopiskelijoihin. Jo ammatissa toimiville poliiseille voisi ehkä ajatella taas sisällöltään erilaista koulutusta, kun opiskelijoille. Myös ammatissa jo olevien poliisien olisi hyvä ajoittain kerrata ajatusmallia, jolla hyvän asenteen saa pidettyä hyvänä. Eli poliisit voisivat harjoittaa niin sanottua oman asenteen ajoittaista tarkastelua.

Aikaisemmissa tutkimuksissa ilmeni, että asenteisiin voi vaikuttaa muuttamalla, tai harjoittelemalla skriptejämme, eli käyttäytymismalleja (Dunderfelt 2009, 119). Tämäkin tuli ensimmäisen haastateltavan osalta esiin siten, että hän pyrkii kohtaamaan ennakkoluulottomasti. Myös toisen haastateltavan osalta asia tuli esiin sillä tavoin, että hän esitti harjoittavansa ajoittain niin sanottua tiettyä ajattelumallia, jolla ylläpitää tietynlaista ymmärrystä rikollisen ajautumiseen rikolliseen elämäntapaan ja tätä kautta haastateltava osaa pitää ennakoasenteensa niin sanotusti tietyin osin ymmärtäväisenä ja hyvänä.

Haastatteluissa saadut vastukset tutkimuskysymyksiin vastaavat monelta osin kirjallisuutta, mitä tähän opinnäytetyöhön on kirjattu. Oman näkemyseni mukaan, voisin jopa melkein yleistää joitain näkemyksiä sillä perusteella, että saadut vastukset ovat yhtäläisiä käyttäytymisteorioiden mukaan, joita tähän työhön on luotettavista kirjallisuuslähteistä

haettu. Tämän työn tarkoitus ei kuitenkaan ole hakea yleistäviä vastauksia, vaan joidenkin yksilöiden näkemyksiä. Kuitenkin haastatelluilla poliiseilla on havaittavissa samankaltaisia ajatuksia aiheesta, joten ajatuksen tasolla voisi mieltää, että moni muukin poliisitaustainen voi mahdollisesti yhtyä näihin vastauksiin.

9.4 Pohdinta

Pohtiessa tätä opinnäytetyötä näkisin, että tutkimuskysymyksiin, mihin hain näkemyksiä, on vastauksia saatu onnistuneesti. Olen työn alusta saakka ollut tietoinen siitä, että tutkimuskysymyksiin ja varsinkin ensimmäiseen ja toiseen tutkimuskysymykseen (1. Miten poliisit kuvaavat ammattikuntansa asenteita taparikollisia kohtaan? 2. Mitkä asiat poliisien näkemyksien mukaan vaikuttavat ammattikuntansa asenteisiin taparikollisia kohtaan?) on vaikea saada yhteneväistä ja selkeää yksiselitteistä vastausta. Tämä oli kuitenkin jo tiedossa ja tavoitteeni olikin saada asiaan liittyen poliisien näkemyksiä ja hakea niistä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Tavoitteeni siis siltä osin täyttyi.

Näkemyksien kautta voi rikastuttaa poliisin ammattiin opiskelevien näkemyksiä siihen, miten rakentaa ja niin sanotusti harjoittaa omaa asennettaan oikeaan suuntaan ja myöskin herätellä kentällä jo toimivien poliisien ajatuksia hyvän asenteen ylläpitämisestä.

Alun perin ajatuksenani olisi ollut haastatella 4 – 5 kentällä toimivaa poliisia, jolloin olisin saanut vielä rikkaamman näkemyksen ja aineiston tätä opinnäytetyötä varten.

Lisähaastateltavat olisivat rikastuttaneet tätä työtä ja haastatteluista saatuja tuloksia entisestään, joten tiedostan sen, että aineiston rikastuttaminen olisi ollut tätä kautta mahdollista.

Kuitenkin edetessäni työssä ja aikataulussani huomasin, että tehtyäni kolme haastattelua ja purkaessani niitä työhön, olin suunnitellusta aikataulusta jo sen verran jäljessä, että minun oli yksinkertaisesti tehtävä päätös, että kolme haastateltavaa riittää, jotta aikataulu ei enää viivästyisi enempää.

Olen itse haastatteluiden aikana toiminut nuorempana konstaapelina työharjoittelussa, jolloin haastatteluiden asetelma on ollut tällöin sellainen, että poliisi haastattelee poliisia. Pohdittavaksi kysymykseksi nousikin tästä syystä esille, että onko tämä vaikuttanut haastatteluissa saatuihin vastauksiin?

Itse näkisin asian niin, että haastateltavat olisivat mahdollisesti kertoneet asioita samalla tavalla myös ei-poliisitaustaiselle henkilölle. Kuitenkin kysymykseksi jää vielä se, että olenko itse poliisitaustaisena henkilöitä tulkinnut ja kirjannut asioita tietyllä tavalla oma poliisiopiskeluni ja työharjoitteluni tukena?

Itse koen asian niin, että se on mahdollisesti voinut vaikuttaa tulkintoihini jonkun verran, mutta ei kuitenkaan merkittävästi, sillä en ole poliisin ammatissa ehtinyt vielä kovinkaan pitkään toimimaan. Uskoisin myös, että vaikka haastattelun olisi suorittanut joku muu henkilö, kuin poliisitaustan omaava henkilö, olisi vastaukset ja loppupäätelmät olleet kuitenkin samansuuntaisia. Tätä asiaa en kuitenkaan tietenkään pysty itse arvioimaan täysin, mutta kuten sanoin; Tämä on minun näkemykseni asiasta.

Olen kokonaisuudessaan tyytyväinen siihen, että sain kolme hyvää haastateltavaa, joilta sain rikkaan aineiston työtäni varten. Uskoisin, että saatujen vastauksien perusteella voidaan luoda kuvaa, miten kentällä toimivat poliisit mahdollisesti ajattelevat asioista. Haastatteluiden perusteella voisin ehdottaa kehittämisideana, että asennekoulutusta lisättäisiin poliisiopiskelijoille esimerkiksi valinnaisella kurssilla ja työssä jo toimiville poliiseille esimerkiksi lyhyenä internetkurssina. Tästä tarkemmin vielä alla toimenpidesuosituksissa.

Omaa toimintaani arvioidessa voisin todeta, että tämän opinnäytetyön toteuttaminen on kehittänyt minua monelta osin. Muun muassa ison työn suunnittelu, toteutusvaiheet ja oman valmiin työn kriittinen tarkastelu on antanut minulle hyvät eväät jatkoa varten. Näin jälkikäteen tarkasteltuna ja tulevaisuuttakin huomioiden voisin mainita, että haastatteluiden purkamisiin olisi pitänyt varat enemmän aikaa, koska niiden litterointi ja tarkastelu vei paljon enemmän aikaa, mitä alun perin arvioin.

Tutkimusmenetelmän osalta sanoisin, että laadullinen, teemahaastatteluna toteutettu tutkimusmenetelmä toimi tämän työn toteutukseen tarkoituksenmukaisesti. Halusin saada juurikin mahdollisimman yksityiskohtaisia näkemyksiä ja niitä myös sain. Teemahaastattelun hyvänä puolena oli myös se, että jos haastattelussa ilmeni jotain odottamatonta, pystyi haastattelua suunnata, tai muokata eteenpäin sen mukaisesti.

Opinnäytetyöprosessi kokonaisuudessaan onnistui hyvin ja olen tyytyväinen tulokseen. Joitain asioita, kuten haastateltavien määrää ja aikataulun suunnittelua tekisin tosiaan toisin, mutta tämän työn ansiosta sekin on kehittänyt tietoisuuttani. Haastatteluista ja teoriaosuudesta saadut tulokset vaikuttavat luotettavilta ja sen kertoo jo se, että luotettavista lähteistä kerätty tieto vastaa haastatteluista saatuja tietoja ja näkemyksiä. Mielestäni onnistuin kokonaisuudessaan opinnäytetyössä siten, että olen tulokseen erittäin tyytyväinen.

Tähän työhön kerätty teoria vastaa paljotikin haastatteluista saatuja tuloksia. Haastateltavat määrittivät asennetta samankaltaisesti, miten kirjallisuus sen määrittelee. Myöskin asenteista ja niihin vaikuttavista tekijöistä listattiin haastatteluissa samoja asioita, mitä kirjallisuus kertoo. Asenteiden muuttamisista löytyi haastatteluissa joitain yhtäläisyyksiä kirjallisuuden tarjoamien vaihtoehtojen kanssa. Kokonaisuudessaan haastatteluissa saadut näkemykset vastasivat kirjallisuudessa esiteltyjä asioita.

Johtopäätöksiä oli sinänsä helppo tehdä, koska haastatteluissa saadut tulokset vastasivat teoriaa. Toki jos haastateltavia olisi ollut vielä enemmän, olisi voinut saada tuloksiin ja johtopäätöksiin lisää näkemyksiä ja eroavaisuuksia. Toisaalta, poliiseilla kuitenkin oman näkemykseni mukaan vaikuttaisi olevan pääsääntöisesti varsin samankaltaisia näkemyksiä asioista, joten välttämättä yksi, tai kaksi lisähaastateltavaa eivät olisi tuoneet kovinkaan paljoa uusia näkökulmia asiaan. Tähän emme tietysti saa tarkkaa vastausta. Mielestäni johtopäätöksissä, mihin oli vertailtu teoriapohjaa ja haastateltavien näkemyksiä, ei kovinkaan paljoa ollut isoja eroavaisuuksia, joten johtopäätöksen oli sen suhteen suhteellisen helppo tehdä.

Pohdittaessa vaikeimpia ja työläimpiä vaiheita tässä opinnäytetyössä, voin kertoa sen olevan juuri aineiston käsittely ja tarkemmin vielä haastatteluiden purkaminen. Tehtyäni

haastattelut, purkasin ne sana sanalta paperille ja lähdin tutustumaan aineistoon ja tutkimaan sitä eri näkökulmista ja verraten toisiinsa, sekä teoriaosaan. Tämä vaihe vei todella paljon aikaa ja vaati paljon työtä. En ole aikaisemmin tehnyt tutkinnallista opinnäytetyötä, joten minulla ei ollut kokemusta vastaavanlaisesta työstä. Tästä syystä haastatteluiden purkuun kuluva aika, tulosten ja johtopäätöksien tekemiseen kuluva aika tulivat minulle yllätyksenä. En osannut aavistaa sitä työn ja ajan määrää, mitä kyseinen vaihe vaati. Tämän työn toteutuksen aikataulullisessa suunnittelussa, en ollut ottanut huomioon tämän osuuden aikaa vievää seikkaa.

9.5 Ehdotus jatkotutkimukselle ja toimenpidesuositukset

Jatkotutkimuksena aiheelle ”Poliisien asenne taparikollisiin” olisi mielenkiintoista tutkia poliisien asennetta taparikollisiin, mutta taparikollisten näkökulmasta. Nyt kun tämä tutkimus on tuonut esiin poliisien näkemyksiä asiasta, niin vastapainoisesti voisi tutkia taparikollisten näkemyksiä samasta aiheesta. Olisi mielenkiintoista vertailla tulosten samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia näkemyksissä, jossa molemmat osapuolet voisivat miettiä sitä, miten myös omaa asennetta ja käytöstä voisi muuttaa. Tämä voisi parhaimmillaan innostaa poliisin asiakkaita hakemaan apua oman elämän korjaamiseen. Taparikollisuutta voitaisiin vähentää, kun vain tehtäisiin riittävästi töitä asian eteen, mutta se voi vaatia hiukan aikaa ja resursseja.

Toisena jatkotutkimuksena voisi olla mielenkiintoista tutkia poliisitutkijoiden asenteita taparikollisiin ja sitä kautta mahdollisesti vertailla, olisiko tuloksissa eroa kentällä toimiviin poliiseihin. Tässä opinnäytetyössä rajasin tutkinnan puolella toimivat poliisit pois työn laajuuden takia ja halusin keskittyä pelkästään kentällä toimiviin poliiseihin.

Keräämäni teoriapohjan ja haastatteluissa saamieni vastauksien perusteella voisin suositella ammattietiikan ja niin kutsutun asennekoulutuksen lisäämistä poliisin peruskoulutuksen opetussuunnitelmaan. Vaikka ammattietiikkaa ja asennekoulutusta opetussuunnitelman mukaan nykypäivänä onkin Poliisiammattikorkeakouluissa, niin sitä voisi mielestäni vielä lisätä esimerkiksi valinnaisella vapaasti valittavalla kurssilla.

Kurssin kouluttajana voisi toimia pitkän kokemuksen omaava poliisitaustainen henkilö, joka osaisi kertoa paljon käytännön kokemuksistaan ja antaa poliisin ammattiin opiskeleville arvokkaita käytännön vinkkejä tulevia erivivahteisia kohtaamisia varten. Koulutuksen sisällössä voisi esitellä myös tässä työssä kerättyjä poliisien omia näkemyksiä aiheesta ja jos joskus mahdollisesti tehdään tästä tutkimuksesta jatkotutkimus, joissa kerätään taparikollisten näkemyksiä asiaan, voisi niitäkin esitellä poliisin ammattiin opiskeleville.

Uskoisin, että kyseinen lisäkoulutus voisi olla mieleinen ja tarpeellinen monelle, ketä ei aikaisemmassa elämässään ole kohdannut sitä laajaa kirjoa ihmisiä, mitä poliisi tulee ammatissaan kohtaamaan.

Jo poliisin ammatissa toimiville voisi olla tarpeellinen niin kutsuttu muistutus koulutus, jonka sisältö herättelisi lukijaansa muistamaan asenteeseen ja ammattietiikkaan sisältyviä tärkeitä pointteja, joilla voidaan pitää yllä tietynlaista oikeaa ammattieettistä käyttäytymistä ja kohtaamista ihmisten kanssa. Jo ammatissa toimivien osalta koulutus

voisi olla suhteellisen lyhyt, eikä paljoa aikaa vievä, niin että sen voisi suorittaa esimerkiksi hiljaisina työvuoroina työn ohessa. Vaikka asenne olisikin kentällä toimivilla poliiseilla hyvä, niin koulutus voisi toimia tietynlaisen huonon asenteen ja kyynisyyden ennaltaehkäisijänä. Poliisin ammatissa toimivien olisi hyvä aika ajoittain kerrata tietynlaista ajatusmallia, jolla oma asenne saadaan pysymään hyvänä ja samalla ennaltaehkäistään kyynisyyttä ja huonon asenteen kehittymistä.

Toivoisin, että tämän työn kautta saataisiin hyöty tulevien poliisien oikeanlaisen asenteen rakentamiseen ja kehittämiseen, sekä jo kentällä toimivan poliisin asenteen tarkasteluun ja ylläpitämiseen.

Hyvä ja ammattimainen asenne taparikollisia kohtaan kertoo poliisin ammattimaisuudesta, eettisten säännösten kunnioittamisesta ja myöskin omista arvoista. Asennetta tulee myös ylläpitää ja tarkastella aika ajoin kriittisesti. Asenteella on suuri merkitys poliisin tehtävien hoidossa ja poliisin hyvän maineen ylläpitämisessä. Toivon, että jokainen poliisin ammatissa toimiva ja ammattiin kouluttautuva kiinnittäisi huomiota ja ylläpitäisi omaa hyvää asennettaan ja tämän opinnäytetyön kautta saisi siihen lisävinkkejä.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere, Vastapaino.

Caldero, Michael A. & Crank, John P. 2002. Police Ethics – The Corruption of Noble Cause. Burlington, USA, Anderson publishing.

Caldwell, W. W. 2006: Cynicism and the evolution of the American dream. Washington, D.C. Potomac Books.

Cialdini, Robert B 2011. Vaikutusvalta; Suostuttelun psykologiaa. Porvoo, Bookwell Oy.

Desmond, W. 2008: Cynics. Stocksfield. Acumen

Dunderfelt, Tony 2009. Iisi – Elämänasenne arkitaidoksi. Jyväskylä, PS-kustannus.

Ellonen, Erkki & Kekomäki, Kalle & Raivola, Petri & Taiha, Hannu & Välihalo, Tarmo 2000. Etiikka ja poliisin työ. Helsinki, Poliisiammattikorkeakoulu, Oy Edita Ab.

Euroopan neuvoston ministerikomitean 19.päivänä syyskuuta 2001 hyväksymä suositus (2001)10 eurooppalaisiksi poliisin eettisiksi ohjeiksi ja perustelumuuisto. Laatiija Poliisietiikan ja poliisiongelmien asiantuntijakomitea (committee of Experts on Police Ethics and Problems of Policing PC-PO). 2001: Eurooppalaiset poliisin eettiset ohjeet.

Greenglass, E. R. & Julkunen, J. 1989. Construct-validity and sex-differences in Cook-Medley hostility. Personality and Individual Differences.

Hakulinen, C., Jokela, M., Keltikangas-Järvinen, L., Merjonen, P., Raitakari, O. T. & Hintsanen, M. 2014. Longitudinal measurement invariance, stability and change of anger and cynicism. Journal of behavioral medicine.

Hallberg, Pekka 2005. Arvot tasapainossa -Mietteitä oikeudesta, kilpailukyvyistä ja hyvinvoinnista. Vantaa, WSOY.

Helkama, Klaus & Myllyniemi, Rauni & Liebkind, Karmela 2001: Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki, Oy Edita Ab.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008: Tutkimushaastattelu; Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki, Yliopistopaino.

Honkanen, Henry 2016: Vaikuttamisen psykologia; Mielen muuttamisen tieto ja taito. Helsinki, Arena-Innovation Oy.

Kangastupa, Vesa & Kinnunen, Susanna 2018: Työyhteisön vaikutus työhyvinvointiin. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Kekki, Tuula 2009. Taparikollisuus, huumeet ja rikoskierre. Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 80/2009.

Kekki, Tuula 2012. Taparikollisuuden kulttuuriset ja rakenteelliset ulottuvuudet; Huumeiden käyttäjien ja poliisin tulkinnat taparikollisuudesta. Sosiaalitieteiden laitos, Helsingin yliopisto. Helsinki. Unigrafia..

Kielitoimiston sanakirja. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kyyninen> Luettu 15.8.2020.

Kinnunen, Aarne 2001. Huumausainerikoksiinsyyllystyneiden rikosura ja sosioekonominen asema. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 182. Helsinki.

Lauri, Rauhala. 2017: Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki, Gaudeamus.

Poliisikulttuuri. Morin, Rich & Parker, Kim & Stepler, Renee & Mercer, Andrew. 2017. <https://www.pewsocialtrends.org/2017/01/11/police-culture/> Luettu 15.8.2020.

Oikari, Susanna 2016: Päihde- ja rikoskierteestä irtautuminen - Irtautuneiden kokemuksia poliisin kohtaamistilanteista sekä neuvoja tuleville poliiseille kohtaamisiin. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Oikarinen, Eeri 2017: Poliisiopiskelijoiden kokemuksia työharjoittelun vaikutuksesta asenteisiinsa. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Pernanen, Kai & Brochu, Serge & Cousieau, Marie-Marthe, Cournoyer, L.-G. & Sun, F. (2002): Proportions of crimes associated with alcohol and other drugs in Canada. Canadian Centre on Substance Abuse, 2002.

Poliisiammattikorkeakoulun koulutusmateriaali 2020; Poliisi, yksilö ja yhteiskunta, Power Point: Poliisin työ ja ammattietiikka.

Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti 2010: Haastattelun analyysi. Tampere, Vastapaino.

Salonen, Emma 2018: Asiakaspalvelun merkitys poliisin työssä ja asiakaspalveluvalmiuksien koulutus Poliisi AMK-tutkinnossa. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Scheier, M. F. & Carver, C. S. 1985: Optimism, coping, and health: Assessment and implications of generalized outcome expectancies. Health Psychology.

Suomen sanakirja 2020. <https://www.suomisanakirja.fi/taparikollisuus> Luettu 16.8.2020

Varjonen, Minna 2019: Kun elämä lähtee väärään suuntaan: nuorten huumeiden käyttäjien asenteita poliisia kohtaan. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Vesala, Kari Mikko & Rantanen, Teemu 2007: Argumentaatio ja tulkinta - Laadullisen asennetutkimuksen lähestymistapa. Helsinki, Gaudeamus.

Vähäkuopus, Inka 2020: Mielenterveyshäiriöisten kokemukset kohtaamisesta poliisin kanssa. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

LIIKTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko kenttäpoliisille

Taustakysymykset:

Ikä:

Sukupuoli:

Paikkakunta:

TUTKIMUSKYSYMYKSET:

1. Miten poliisit kuvaavat ammattikuntansa asenteita taparikollisia kohtaan?
2. Mitkä asiat poliisien näkemyksen mukaan vaikuttavat ammattikuntansa asenteeseen taparikollisia kohtaan?
3. Miten asenteisiin voidaan vaikuttaa poliisien näkemyksen mukaan?

HAASTATTELUKATEMAT

Teema 1. Millaisia asenteita poliiseilla on taparikollisia kohtaan

Teema 2. Mitkä asiat vaikuttavat poliisien asenteisiin

(Ja millaisia ovat taparikollisen asenteet poliisia kohtaan)

Teema 3. Millaisilla keinolla asenteisiin voidaan vaikuttaa

TEEMA 1. MILLAISIA ASETEITA POLIISEILLA ON TAPARIKOLLISIA KOHTAAN

HAASTATELTAVAN OMAN TOIMINNAN NÄKEMYS

Miten kuvailisit asenne käsitettä?

Miten kuvailisit huonon / hyvän asenteen näkymistä käytännössä?

Kuvaile sinun ja taparikollisten kohtaamisia?

Miten kuvailisit omaa asennettasi taparikolliseen?

Miten oma asenteesi näkyy käytöksessäsi?

Miten kuvailisit omaa toimintaasi tai asennettasi huonoasenteisten taparikollisten kohdalla?

NÄKEMYS POLIISEISTA YLEISESTI

Millaisia kuvailisit kentällä toimivien poliisien asenteita taparikollisia kohtaan?

Kerro vielä tarkemmin?

Kerro esimerkkejä kuvaamastasi asenteesta?

Miten asenne näkyy käytännössä?

Miten kuvailisit, että kentällä toimiva poliisi kohtaa taparikollisen?

Miten kuvailisit, että poliisin asenne näkyy poliisin käytöksessä?

Jos täytyisi sanoa kokonaisvaltaisesti, niin millaisena koet kentällä toimivien poliisien asenteen taparikollisia kohtaan?

Millaisena kuvailisit poliisien asenteita ei-taparikollistaustaisiin ihmisiin?

TEEMA 2. MITKÄ ASIAT VAIKUTTAVAT POLIISIEN ASENTESIIN

(Ja millaisia ovat taparikollisen asenteet poliisia kohtaan)

HAASTATELTAVAN OMAN TOIMINNAN NÄKEMYS

Mitkä tekijät kokonaisvaltaisesti vaikuttavat omaan asenteeseesi?

Mitkä asiat taparikollisessa tai hänen toiminnassaan vaikuttavat omaan asenteeseesi?

Millaisena kuvailisit taparikollisten asenteita kentällä toimivia poliiseja kohtaan?

Mitkä tekijät mielestäsi vaikuttavat rikollisen asenteeseen poliisia kohtaan?

Jos täytyisi sanoa kokonaisvaltaisesti taparikollisten asenteesta poliiseja kohtaan, niin millaisena koet sen?

NÄKEMYS POLIISEISTA YLEISESTI

Mitkä tekijät kokonaisvaltaisesti näkemyksesi mukaan vaikuttavat kentällä toimivien poliisien asenteeseen?

Mitkä asiat taparikollisessa tai hänen toiminnassaan vaikuttavat näkemyksesi mukaan yleisesti poliisien asenteeseen?

Millaisena mielestäsi kentällä toimivat poliisit kokevat taparikollisten asenteet poliiseja kohtaan?

Mistä mahdollisten huonoasenteisten poliisien toiminta voisi mielestäsi johtua?

Jos täytyisi sanoa kokonaisvaltaisesti taparikollisten asenteesta, niin millaisena näkemyksesi mukaan kentällä toimivat poliisit kokevat sen?

TEEMA 3. MILLAISILLA KEINOILLA ASETEISIIN VOIDAAN VAIKUTTAA

HAASTATELTAVAN OMAN TOIMINNAN NÄKEMYS

Näkisitkö keinoja, jotka voivat vaikuttaa asenteisiin, taikka sitten jompaan kumpaan, poliisiin tai taparikollisen asenteeseen?

Miten näkisit poliisien koulutuksen vaikutukset (ns. asenne- ja ammattietiikkakoulutus)?

Mitkä tekijät voisivat saada oman asenteesi muuttumaan?

Miten koet, että voisiko yksi tai muutama poliisin kanssa tapahtunut negatiivinen kanssakäyminen rikollisen ja poliisin välillä mielestäsi muuttaa käsityksen tai asenteen poliiseja kohtaan?

Entä toisinpäin; Voisiko yksi tai muutama poliisin kanssa tapahtunut positiivinen kanssakäyminen mielestäsi muuttaa käsityksen tai asenteen poliiseja kohtaan?

Mitä toivoisit taparikollisilta kohdatessasi heidät työtehtävissäsi?

NÄKEMYS POLIISEISTA YLEISESTI

Mitkä tekijät näkemyksesi mukaan voisivat saada yleisesti kentällä toimivien poliisien asenteet muuttumaan?